

CATALUNYA

REVISTA SETMANAL

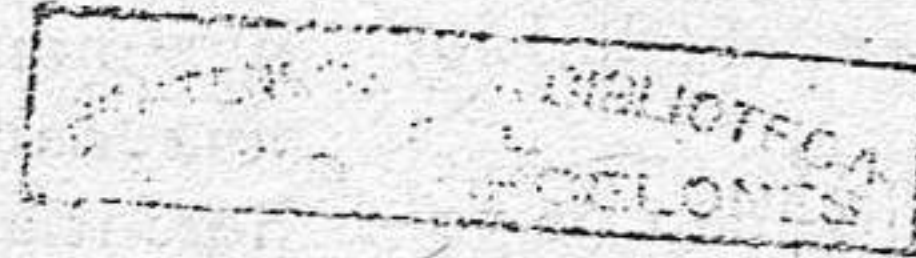
Montaner, núm. 22. ♦ Número solt, 25 cts; -l'any 10 ptes.; trim. 3 ptes. - Estranger, 15 ptes. l'any.

Any VII

Barcelona 3 Maig de 1913

Núm. 290

SUMARI

Biografia, per JOSEP LLEONART.

Algunes consideracions sobre la instrucció pública a Italia, per JOAN ALZINA I MELIS.

Espanya, gran potencia, per JOSEP M.ª RUIZ MANENT.

Consistori dels Jocs Florals de Barcelona.-Veredict.

Dels elogis de la cançó, per JOSEP M.ª D. SAGARRA.

A Sant Vicent, Oració, per F. CABALLERO.

Gabriel Maura i Montaner, per JOAN ALCOVER.

La descatalanització de Cerdanya, per M. ROSSELL I VILÀ. (Acabament).

De la Premsa.-El professor Forster Wattson a València, per C. JARDÍ. - **En Bernat Metge i les seves obres**, per L. NICOLAU D'OLWER.

La Setmana Política.

La Setmana Cultural.

BIOGRAFIA

Viu adins meu l'imatge d'un home, d'un amic, amic per molt que ell em flagués.

Fou en sa primera joventut d'una receptivitat tant agraïda, que no queia llavor en ell que no es posés a germinar afanyosament. Semblava com si els espirituals clamors de la seva terra, fins abans i tot que hi consentís la voluntat, se li hi ajoquessin al cor, de traïdor. Així la seva terra i cada problema dins d'ella que tingués relació amb els seus dalers li eren una família geganta, i per aquesta raó les seves inquietuts al conèixer tant a remeiar, al veure malversat el remei, preñien un tò dramàtic a proporció d'aqueixa gran família-terra.

Ell no era ni industrial ni cap-de-colla i sofria amb els mals de l'obrer com si els patís ell mateix; li pesaven a la consciència els desacerts o caigudes d'un partit com si en fos responsable; es recremava i s'emmalaltia per una joia artística deixada perdre com si li prenguessin el pa; per un fill de família que no era pujat segons ell creia bo, com si fos un troç de la seva carn mateixa; per un home, viu o mort, al qual no s'honorés com ell l'en creia digne, com si es tractés del seu propi pare; pel problema religiós, com si tots els mals de la irreligió el remordessin.

Adins del seu esperit devia portar la imatge ideal d'una pàtria; anc que no ho hagués concretat mai en un pla.

I és per amor d'aqueixa família-terra i del seu remei que en els moments del seu zel, els homes li esdevenien matèria menyspreable. Hauríeu vist que amb una revolada d'ira, amb una riulla groga tractava d'inepte o plantava en sec al mig d'una conversa el que d'acció o de paraula anés en contra el que ell creia el bé de la família-terra. En aquestes hores, el seu escarni o el seu impropèri no tenien mirament al vell ni a l'amic. I també la seva riulla o flastomia el

mateix les llençava davant l'arquitectura d'una casa que contra el frontis d'un santuari. Era, no sé com dir-ho, una rabia d'amor que el posseïa.

Aquesta passió inquieta, obcecada a la carn dels homes, desmemoriada de categories o de lligams, li feia un bell estol d'enemics.

Calia estimar-lo molt per soportar el seu insult, per voler veure en el descompassament del gènit un símptoma de l'amor a la família-terra, adalerat pel tipus ideal, que atiava a l'home sense ell poder-hi fer més.

Calia ésser molt pacient per esperar les hores de la seva abraçada en el moment del seu revés. Perquè ell les tenia, com un riu té hores de bonança darrera la destrucció, com existeix la calma a l'arbre, ja amainada la tramontana; no gaire més que així, respectant la misteriosa altesa del mòbil que el governava.

Fins l'afectuós consell us el donava amb una pressa esperitada: la paraula incisiva, la mirada dels seus ulls negríssims, mòbils i perforadors perduda enllà, pensant potser en l'amor dels amors, i amb el còs neguitejat com si li tardés de corre-hi. Però, anys a venir, gravat al foc, trobaveu en vosaltres el seu consell i la raó que hi havia en ell, i infosos en vosaltres una activitat i un afany de perfecció que li devíeu. ¡Feliç el prou amic i el prou pacient per esperar la seva abraçada a les hores que us feria!

Els enemistats amb ell, sobretot, i algun amic potser igualment, li retreien que anava desorientat i no es decidiria mai per a res. El seu talent desmentí aquest pronòstic, tant, que els mateixos que, ferits del seu gènit, de l'amor seu en deien desorientació, tingueren de regoneixe-li aqueix talent en la especial ciència de la arqueologia que després es posà a exercir.

Calia veure'l treballar. Tenia una manera d'actuar, de resoldre, de tractar

AVIS IMPORTANT

Advertim als nostres subscriptors que aquests dies es passaràn a cobrar els rebuts dels trimestres primer i segon als que esperem donarán bona acollida. Quant als subscriptors de fóra que estiguin encara en descobert amb l'Administració, els supliquem que se serveixin posar-se al corrent quan més aviat millor, la qual cosa poden fer per medi de segells de correu, pel giro postal o qualsevol altra forma de fàcil cobrament.

adquisicions, d'empendre els seus viatges, com si li anés la vida. Però no sabria explicar bé com hi anava conlligada una mena de mala gana, un no fer cas, no ja dels demés homes, sinó ni de la seva propia existencia, sempre amb la orella parada, amb els ulls dalerosos, amb el còs inquiet cap enfora del moment, enartat per la veu de la familia-terra que el manava. Però darrera la pressa desganada del *sí* o el *no*, darrera la aparença mecànica del seu viatjar o de la seva vetlla, la ciencia estava alerta, el talent regia i decidia, i ço que aparentava absència no podia esser sinó una mena d'arrobament actiu.

Aqueixa llei d'inquietut devoradora la definia ell mateix de vegades: —Si una mà gegantina pogués copçar-me, em sentiria bategant tot jo, com fa un ocell dins la mà mig-closa d'un home. —

El gènit d'aquest amic em sembla com un element que ha tingut sort d'esser sempre mogut per un vent espiritual. ¿Què seria d'ell tenint de conviure amb altres homes en un terror d'acció on la passió i la contra estan en la naturalesa mateixa del que s'exerceix, el dia que el vingués a moure el vent d'una copdicia o d'un partit?

¿Com deu estimar l'amic? ¿Com deu veure la forma natural de la patria que en els seus viatges arqueològics ha corregut des del més pregón fins a la neu dels cims?

¿Porta cada home al seu dintre un tipus ideal que fa que, tot havent-hi una sola denominació per la patria, ella visqui en cada u d'una manera propia que cada u dels demés no arribarà a saber mai quin intim gust, quin intim color pren?

A aquest amic li parlava una vegada d'uns paratges de la nostra terra, de la seva familia-terra: un castell, una font sola entre boscos, una esglesieta en una vall profunda al caire d'una riera. lluny del món. I els seus ulls esdevingueren estàtics d'un record, sota'l front que s'emmalaltia un poc, mentre la boca dalia i amb veu allargada em deia: «Quins records, quins records hi tinc en els llocs que em dieu!»—I això significava molt en ell que un no solia veure'l entregar-se a emocions fora de la seva acció.

Més tard vaig saber que visqué un estiu enfebrat per l'amor d'una jove que estiuejava aprop d'aquells paratges corrent per ells, festeig esgarriat després amb pena del seu cor. I encara quan pensava en ella i en els llocs del seu amor, ell, als ulls del qual desapareixien hòmens i categories, ell, que tenia per passió tota una terra, es sentia vençut, i es deturava, ell, l'etern inquiet.

¿Doncs qui gosaria condemnar-lo per les seves revoltes? ¿La llei del seu gènit qui la formularia? Sota les seves aparences descompassades hi havia colgat algun poder d'amor tantmateix.

I ara mireu-se'l. El seu còs xuclat, la cara pàlida, beguda i de color trencat, l'apagament i primor de la veu, l'orguen de la seva nutrició malalt, tot això és el foc de la seva inquietut. del seu gran amor misteriós el que ho ha recremat i absorbit, castigat i esblaimat.

No més els ulls se n'han pogut salvar i en ells, negríssims de color, hi ha tot el flamejar, tota la movilitat, tot el poder perforador que hi havia en els de Llorenç de Medicis.

I si el seu còs, primer que cap de voltres, és pastura del seu gènit, no el judiqueu el que us enriqueix tot ferint-nos.

Per mí, no he trobat mellor judici que l'esser-li amic per molt que em flagellés. I això deu esser que si hi ha en mí un instint d'afinitat que m'inclina cap als que amb mí tenen semblances, també hi deu haver un instint que m'inclina cap als que tenen forces que no hi ha en mí, instint de complementació, que no fóra sinó un altre instint d'afinitat, però en vista a un tipus equilibrat, ja extern als límits del món i dels hòmens.

I mireu en ell mateix s'exerceix semblant instint de complementació, d'equi-

libri, car, sapiguéu que aquest home tot inquietut és un contemplador, aquest home actiu és un enamorat de la pau de les altures i de la vida dòcil de les plantes. Ell és el qui al Montseny, ajegut sota el cel, ullprés per una herba o una mata, sol dir:—«¡Que n'és de creienta aqueixa planta; ella va fent la seva creienta, dòcil, poc a poc i sense febra! ¡quina enveja!» —

Ell l'home frenètic, és el qui ha cantat la nostra muntanya, identificat amb ella com un ermità.

I aquest desitjar una pau que no està en ell, per ventura no és ja un amor, una manera d'expiar les seves revoltes, una manera de confessar la feblesa inherent a la seva força?

Mes ara, aquest amic fa temps que és lluny de la terra mare que amb tanta d'arrel deu tenir agafat el seu cor. ¡Que'ns el tornin! Que si una llei o un home governen el seu destí el posin de cara al camí cap a la familia-terra.

¿Qui sap com ens tornarà? Jo no més sé que a nosaltres els que, no sense un poc d'esvarament, l'estimem, cinc amics que tinguem aprop no ens podran aconsolar de l'amic que tenim llunyà.

JOSEP LLEONART

El millor Cafè és el torrefacte de **La Estrella - Carme**, (Davant de Betlem).

Algunes consideracions sobre la instrucció pública a Itàlia

I

L'ensenyança secundaria italiana atravessa actualment un període difícil. Les causes d'aquesta crisi són diverses: qui conegui lleugerament la qüestió, sab, per exemple, que els professors són escassos i mal pagats, que el nombre dels estudiants augmenta de cada dia, que els pares criden perquè els drets són massa pujats i que no solament les circumstancies dessus dites, sinó d'altres menys notories també influeixen en el problema escolàstic.

El fet mateix de l'existència d'aquesta crisi significa que la instrucció pública és una cosa viva que preocupa la massa del poble. Itàlia s'ha temut que el sistema d'ensenyança secundaria és deficient i per això els periòdics professionals i polítics, parlament, revistes i cambres de comerç i agricultors en parlen i cerquen la manera de posar-hi remei.

Nosaltres no volem explicar detalladament l'estat del problema; seria massa

llarg: volem tant sols ocupar-nos dels punts de vista més interessants o més curiosos per a un espanyol. A Espanya tenim també segona ensenyança, la qual no es cap mirall de bellesa; aquí, però, malauradament, no en fem cas.

A les escoles secundaries italianes s'abusa moltíssim de l'horari. Cert és que convé que els joves estiguin subjectes a una disciplina major que en les escoles superiors, que estiguin més temps ocupats dintre l'escola; llur judici és encara massa oscil·lant i necessiten una direcció i una vigilància assidues. Els nois de 14, 15, 18 anys necessiten un contacte freqüent amb el mestre, han de treballar amb ell: en una paraula, han de tenir més hores de lliçó que no pas un estudiant universitari.

Alerta, però, amb els horaris asfixiants. És absolutament impossible que un noi passi quatre hores al dematí i quatre o cinc a la tarda, com ara succeeix, assegut als bancs, treballant sem-

pre; això és absurd. Com més romanen els escolars dins les aules, menys aprofiten; no hi ha cervell, no hi ha organisme jove que resisteixi els horaris d'ara. Quin mestre no sab que la darrera hora del dematí és completament inútil, que no es veuen més que cames i braços impacients, ulls cansats i desatenció general? L'escola seria, feta amb fins educatius cansa, i cansa als estudiants i al ensenyant; apenes es supera la mida, que ja mestre i deixebles cerquen perdre el temps, i resulta, per tant, que bona part de l'horari s'en va en minuts d'espera, en interrogacions estúpides, en exercicis pràctics, etc. Una complicitat dolorosa i fatal, a fi de complir els reglaments i omplir les hores, neix entre els que expliquen i els qui escolten, i l'escola es torna una oficina burocràtica encarregada de vigilar els nois de 10 fins a 18 anys i d'expedir a final de curs diplomes impresos. Unicament als buròcrates que passen 7 o 8 hores del dia asseguts escrivint o sense fer res, únicament a ells pot semblar malfeineria que un adolescent es passi 8 o 9 hores diàries a l'escola i que un professor tingui 20 o 30 hores de lliçó per setmana. Els metges n'han vistes les conseqüències; la neurastenia i altres formes d'agotament nerviós, i moltes més malalties de les quals és concausa importantíssima l'excés de treball intel·lectual i falta d'exercici físic, han pres notable increment entre la joventut escolar.

Els pedagogs i professors italians volen una reducció pel bé de tots, d'ells i dels deixebles. Vint anys enrera no es deplorava aquest mal i els resultats eren molt millors; la perllongació dels horaris escolàstics és cosa posterior, efecte de les classes *aggiunte* o suplementàries; de les noves matèries afegides. Tres hores o quatre tot el més diàries hauria d'esser el màxim per cinc dies de la setmana, el dijous hauria d'esser franc, al menys a la tarda, mes al darrer cas caldria haver-hi lliure una altra tarda; ve't-aquí el que demanen persones de competència regonegudíssima, entre elles el Prof. Luigi Einaudi, antic ensenyant secundari, diputat, economista i pedagog de gran valer. Una bona part de la tarda s'hauria de dedicar al deport i al passeig i l'escola hauria de tenir-se el dematí únicament, que és quan la ment està més fresca.

A Itàlia l'ensenyança secundària és sòlida, seria. Per a entrar a l'Universitat és precis, per llei general, haver superat els estudis gimnasials i liceals de basa clàssica; els instituts tècnics, on s'estudien llengües vives, matemàtiques i ciències naturals, serveixen de preparació per a un petit nombre de carreres i professions, enginyers, etc. A Itàlia s'e-

xigeix a l'estudiant universitari una forta coneixença de les Humanitats, una forta cultura clàssica; els metges, els advocats, els químics saben llatí i grec i han comentat Virgili. Sempre recordarem amb meravellosa fruïció les hores passades a les càtedres italianes, sentint aquells grans clínics, Baccelli, Murri, Mingazzini; de vegades llurs llavis

deien un bell vers, i la claretat, la diafanitat amb que presentaven els misteris de la vida i de la malaltia. eren filles d'aquella il·lustre civiltat que d'un sistema filosòfic n'extragué un elegant poema, *De rerum natura*, i amb la teologia catòlica i l'àrida escolàstica nodrí els cants divins de Dante Alighieri.

JOAN ALZINA I MELIS

Espanya, gran potència

Degut a l'afany de rompre l'equilibri de forces d'Europa, cap a la preponderància d'un dels seus dos grups de grans nacions, i no essent altre el camí de la hegemonia de la triple aliança o de la triple intel·ligència, que una de elles es converteixi en quàdruple per l'entrada d'Espanya en una de les dugues comunitats de grans esbirres, el vell Quixot s'hagi cregut encara amb força per a encasquetar-se altra vegada l'elm desuet de Mambrino i d'anar a la lluita.

Creiem serenament i sense orgull que ens volen perquè és petit el pes que té de fer caure la balança.

No siguem tampoc pessimistes. L'optimisme s'ha infiltrat a una nació espanyola, a Catalunya, i hem de creure a ulls clucs en la futura Espanya gran potència.

Més ara no ho és. Ara serà cridada Espanya a intervenir en el concert europeu perquè és la més forta petita potència: però més, per la seva especial situació al Mediterrani.

El que ara no som, tenim dret a esperar d'esser-ho. El que no és ara en les potències més que somriure de mercader, se convertirà en vinclament i cortesia.

Espanya s'imposarà QUANT CATALUNYA HAGI VESSAT PER TOT ARREU LA LLECOR DE LES SEVES IDEES.

Què es necessita per a esser gran potència?

Riquesa, poder, en primera condició: posició geogràfica com a complement: a voltes com a condició principal.

Una sola, la que cap mèrit representa per part nostra, és la última i la tenim per les fantasies de la sort.

La riquesa i el poder, tonament del prestigi de la gran potència, ens manquen dolorosament.

Més també es fonamenta el poder de la gran potència en la creença en el vigor de l'ànima de la raça. I nosaltres creiem en el vigor de la nostra, quant estigui rejuenit amb els principis nous, i enfortit amb la llecor de joventut que s'escampa arreu d'una de les branques.

I aquest fonament, basat i contrafortat amb els nous principis polítics que tenen la seva raó de esser en la realitat i la naturalesa, son forçosament necessaris al poble que desitgi esser gran potència i deu adquirir abans les qualitats que en graduen.

Espanya està en condicions de inferioritat en aquest respecte amb altres nacions, i el que intenti adquirir cal que sia basat absolutament en la realitat de les coses.

França, la que sembla que proposen per aliada nostra, deu el seu poder als tresors dels seus banquers que la fan de les més riques nacions: hi ho deu també a la quasi perfecta explotació de les seves riqueses.

Rússia, poble atrassat i incult, indisciplinat per la crudel desorientació en que viu, deu el seu títol de gran potència al nombre de mil·lions d'habitants, i per consegüent als formidables cossos d'exèrcit de que pot disposar.

Anglaterra, el seu tradicional poder que dura des de que Espanya perdé la hegemonia del món i que ha anat conservant, el deu a la seva riquesa industrial i comercial immensa, i al bè de Déu de governs que l'han administrada.

Alemanya, la fortíssima, l'espantall de les altres potències, deu el seu poder immens en exèrcits i esquadres, al seu imperialisme fonamentat en un gran nombre de pobles distints d'història i d'ànima diferent que s'enllacen estretament i fortament en el geni de la raça, comuna a tots ells.

Austria, a la seva crítica posició que la fa prevenir contra possibles contingències interiors i exteriors: i Itàlia, ens serveix més de comparació amb el nostre Estat.

Espanya, en què pot fonamentar la seva potència?

No té pas riquesa explotada que és la que ret els fruits. La centralització de tota mena de serveis d'Estat, eternitza les qüestions, estronca les branques tendres i fa impossible la seva vida.

Té monopolitzades les obres públiques

mina abundosa de riquesa. Té una indústria no intervinguda per l'Estat més que per a gravar-la, mai per a engrandirla: té un comerç que no pot competir amb l'enfortit d'altres nacions.

No troba l'agricultura sortida als seus productes; és irrisori el nombre de kilòmetres de ferrocarril en la extensió de mig milió de kilòmetres quadrats del nostre sòl.

I tota aquesta riquesa és explotada i gravada per l'Estat amb gran fiscalització: i l'Estat no te ja més cabals per atendre al augment de serveis. I no's pot treure ja més del gravamen que pesa damunt de tot: i encara, el que'n treu, no ho sap utilitzar en profit.

En conseqüència, el poder nostre és migrat per impossibilitat de perfecció, donades les actuals condicions.

Les costes resten indefenses i no hi ha milions per a construir forts.

Autoritats en la qüestió diuen que s'imposa la reforma del exèrcit, i la reforma no's fa perquè suposaria grans despeses. Es suprimit l'Estat Major Central per a fer economies.

Tenim un dirigible que després de quinze dies de maniobres jeu tot l'any desinflat a l'hangar per a economitzar gas. La bona voluntat de coratjosos oficials de seguir els progressos de l'aviació es veu anulada perquè no podem tenir més que una dotzena de aeroplans. Les grans maniobres de conjunt no poden realitzar-se mai, i el nostre exèrcit amb personal immillorable, ha de contentar-se amb estudiar els progressos dels altres per impossibilitat de realització pràctica.

El mateix passa en el mar.

Ja fa quatre anys que s'estàn construint tres cuiratsats i una trentena de vaixells menors, i encara ha de botar-se el segon dels barcos de gran port, tot i regoneixent que ha complert un gran esforç l'activitat i entusiasmes dels ministres de Marina.

Hi ha en projecte una segona esquadra, i se'n farà una tercera fins arribar

a nou o deu vaixells de gran port: després... Després no podrem construir-ne més, i s'envelliràn en la soletat.

I no és estrany. És conseqüència natural del no saber administrar.

Espanya no és rica com França, i no pot fiar per avuy ni demà en tresors el seu poder. No és immensa com Rússia i no s'ha de fixar en el nombre de soldats per a la seva preponderancia. No té com Anglaterra la ventatja de curar solament de conservar el seu poder, perquè encara li cal adquirir-lo.

Ha de girar els ulls vers Alemanya i Italia, i pendre-les per model.

A Alemanya pel fonament ja indicat de les activitats d'ànimes i sentiments ajuntats per un ideal.

A Italia per l'optimisme i la fiança en el propi valer, i en la eficacia de bon govern administratiu que ens doni riquesa i poder.

A Italia, un sentiment de reacció, ha oposat la unitat administrativa enfront del fracàs i descrèdit del regim de cada regió, agotades les seves energies per distintes causes durant segles.

A Espanya el fracàs de la política vella, i l'enfortiment de la personalitat de les nacionalitats, és el que té de dur nos a la companyia de les grans potencies.

El fenomen de Italia i Espanya és distint aparentment, més és el mateix en el fons. L'optimisme del poble i el fugir de les causes del passat enfonzament.

Mentre no desaparegui d'enmig de nosaltres, la política vella i passada, xorca i improductiva, serà un ridícol, una bogeria i enlluernament de cervell aixut llegint llibres de cavalleries, l'il·lusió d'Espanya gran potencia.

Mes els sentiments i activitat, amors i desvetllaments de les nacions germanes, faràn la Espanya gran, a la qual des que batega el regionalisme, Catalunya aspira.

JOSÉP M.ª RUIZ MANENT

Consistori dels Jocs Florals de Barcelona

Veredictes

PREMIS ORDINARIS

Flor Natural.—Núm. 206, «El magnífic col·loqui». Lema, «E poi piaccia a colui...». — Accésit, núm. 141, «Camins de l'Amor». Lema, «Etern recomençament».

Englantina d'Or.—Núm. 182, «Somni d'una nit d'hivern». Lema, «Elegia». — Accésit, núm. 124, «De l'agre de la terra». Lema, «Laborare».

Viola d'Or i d'Argent.—Núm. 277, «Adveniment». Lema, «Al·leluia». — Accésit, núm. 245, «Misteri de Santa Eularia». Lema, «Idoles».

PREMIS EXTRAORDINARIS

Copa artística.—Núm. 233, «Poema de la pedra». Lema, «La Seu de Barcelona». — Accésit, núm. 197, «Poemets en prosa». Lema, «Cerquem en les petites coses la grandesa».

Altres premis creats pels Mantenedors.—Núm. 56, «Stramps en lloança de la dona catalana». Lema «Dona immortal».

Altra premi creat pels Mantenedors.—Núm. 100, «De la terra». Lema, «Sacred Goddess, Mother Earth...» (Shelley).

Premi Fastenrath.—«Monjoies».

Barcelona, 25 d'abril de 1913. — Per acord dels Mantenedors: El president, Joan M. Guasch.—El secretari, R. Surinyach Senties.

Acaba de sortir

DRET CATALA

Obra nova

Qüestions Civils, estudiades segons nostre Dret per Lluís de Peguera, extractades per Francesc Maspons i Anglès.

Extracte de la doctrina civil de Peguera anotat amb la Jurisprudencia catalana.

Es ven a les principals llibreries

Editorial Ibèrica, Balmes, 87. - BARCELONA

Institut d'Estudis catalans

NORMES ORTOGRÀFIQUES

Segona edició d'altres 10.000 exemplars * Número solt 10 cèntims

Grans rebaixes a centres polítics, escoles i altres entitats que treballen per a la difusió de la cultura catalana.

HIMNES HOMÈRICS: traducció de Joan Maragall. 2.ª Edició. Preu: **dues pessetes**. Cap alabança millor que fer avinent al públic que la 1.ª edició de la gran obra pòstuma del mestre s'és acabada amb deu dies justos.

EVANGELIARI: compost per Mossèn Clascar. Un vol. en 8.ª de VIII—300 planes. És una obra magistral i clàssica que com cap altra fa glòria a l'autor. Rústega Ptes. 4, en tela inglesa Ptes. 5.

Dels elogis de la cançó

A Estanislaú Durán

«Laudato si 'mi signore per sor aqua,
la quale é multo utile et humile et presioza et casta.

«Laudato si 'mi signore per sora nostra matre terra,
la quale ne sustenta et guverna,
et produce diversi fructi et coloriti fiori et herba

«Laudato si 'mi signore per sora nostra morte corporale,
da la quale nullu homo vivante po skappare.

S. FRANCESCO D'ASSISI

I

La cançó és feta per les aigües clares
que en les piques xarboten cantant,
i llur ressó com una prometença
fa somniar de lluny el fil brillant.

Benaurada masía

que en son pati la pica es sent cantà
i als que hi arriben pel camí els envia
l'anunci del tresor que en ella hi ha.
Veureu llavors les eugues cansades
com la senten de lluny, pels corriols,
i del treball com tornen refiades
amb un dringar sonor de picarols.

II

Amiga, tens un riure d'aigua clara;
avora teu em sò aturat,
la joia que vessaves a la cara
¡oh quin doll de bonat!
Qui et sent riure dirà: «Prou és aquella
la que bota a plè sol com un cabrit.»
Veurà lluny una boca vermella
de llavi arredonit,
i una gorja rosada i sotragada
i el tremolò d'un pit
amb un bleixà de cérvola cansada.

III

Ton riure fa vibrar la salzareda
i la vinya i la selva i el prat,
i per tu a la masía i dins la cleda
el cant ens és donat.
Tremola per la vinya primerenca
la cogullada el seu ressó d'abril,
i el vell corbat que la canyota arrenca
igual que un cep humil.
Adalt del bosc on creixen les alzines
tant poc a poc, amb el fullam aixut,
ja de lluny endevines
aquell sac de gemecs del cucut.
I a la casa on tu vius diligent,
i el treball t'és lleuger com el joc,
canta el gall de la cresta lluent
i la barba de foc.
Canta l'enclusa i el martell

del ferrer vell,
que et diu «bon dia»
com un ploricò,
perquè tu tens la vista brillant,
mateix que un fill que li morí nadó
la nit de Sant Joan.

IV

Jo sento, amiga, com el cant me dona
la virtut de preveure el temps llunyà;
jo et veig, donzella, esdevenir madona
i et conto els fruits de demà.
Veig el sol de l'istiu com t'enlluerna,
com guaites el marit des del portal,
i et veig tota roja de febre materna,
i et veig com una fruita tardoral,
i et pressento vellarda i caiguda
com voltada d'un aire covard,
amb els fills i amb els néts, asseguda
i filant, a un recó de la llar.

V

No tremolis, amiga,
que tot això és radiant,
si el temps et castiga
serà més rica la veu del teu cant!
Oh qui pogués sentir aquelles tonades
que cantaràs les fredes nits,
plena de totes les glories passades,
de les gaubances i els neguits.
Tota una vida tornada harmonia
i una vella la diu dolçament,
o qui la escoltaria;
cap benestar li fóra més plaent!

VI

Adorem la cançó de cap al tard,
de les coses aixutes i velles,
dels bous del front covard
que enfonzen les relles.
D'aquells pastors que contenen les estrelles
que per la via passen vacilants,
amb els remats on canten les esquelles
i aborden els cans.
I tu, cançó serena de la mort,
cap al fossar rondines pels camins;
tu la que tens el sotregar més fort,
i et fiques més endins!

VII

No tremolis, amiga, si la impura
bravada de la mort solla el meu cant,

que ma veu va tornant-se més segura
i l'esperit despert i vigilant.
Que si tot fa brotada,
i és tant lluent el prat,
vindrà l'istiu com una flamarada
vindrà l'hivern nevat
tot plè de fret, i guaitarem la brasa
de nostra llar morint;
piularan els pardals dins de la casa
per ço que els donguin un redós calent.
Amiga, cantarem cançons serenes
que allunyin la paor
i si llangueix la sang dins nostres venes
forarà en nostre llavi el cant sonor;
i si morim, per la poruga via
la cançó ens seguirà,
com una vella tremolosa i pia,
com un adeussiau pel més enllà.

VIII

Mes are reposem; la mig-diada
otega el dematí;
que el repòs sigui a la boca cansada
com un gobell de ví;
i ja desperts, que torni la tonada
a fer-nos companyia pel camí.

JOSEP MARÍA DE SAGARRA.

A la muntanya MCMXIII

A San Vicent

ORACIO

Per la llengua valenciana que s'afona,
¡jo Vos pregue!
¡perquè l'hora d'oblidar-la mai aplegue!

Per els hòmens, ¡pobres hòmens, que oblidant-la
fan menyspreu,
quan Tu en ella, predicaves la fe en Deu!

¡Pels hereges d'esta terra que la creuen
aspra i dura
i no saben ni coneixen sa dolçura!

Pels poetes que sa gloria sobre els muscles
sostingueren
fins el dia memorable que miigueren.

Per los jòvens que comencen fervorosos
a seguir-los
i és sa ditja, mentres lluiten, beneir-los.

Perquè sigues, com ja ho eres, qui els evite
tot obstacle,
en la gracia protectora d'un miracle.

F. CABALLERO.

ROYAL

Totes les tardes Tè-concert ♦ Souper-concert a la sortida dels teatres

RESTAURANT * Menú desde 5 pessetes

Rambla dels Estudis, núm. 8

El Saló més elegant de Barcelona per banquetes i luncchs

Gabriel Maura i Montaner

En un discurs pronunciat a Mallorca, en elegantíssim castellà—¿perquè?— nostre gran poeta Joan Alcover estudia la personalitat del vell trovatore i costumista mallorquí G. Maura. Heus-aquí les seues paraules, nou pròleg d' «Aigo-forts» que no gosém traduir:

Los que habéis asistido a tertulias, redacciones o círculos de amigos, en compañía de Gabriel Maura, recordaréis que con frecuencia ilustraba las pláticas sabrosas, improvisando, en cuatro rasgos a la pluma, retratos de asombroso parecido; porque esta era una de las dotes de su genial temperamento artístico: el don de caracterizar en líneas instantáneas la fisonomía de cosas y personas, visibles a los ojos o al pensamiento. Como yo no poseo en tanto grado esta facultad, temo que la silueta de Gabriel salga borrosa; pero por fortuna estáis aquí muchos que le conocísteis, para colaborar conmigo en el esfuerzo de la evocación cariñosa, y completar e iluminar perfiles imprecisos. Además, yo no quiero solamente renovar su recuerdo; yo quiero hundir las manos codiciosas en sus cenizas para renovar nuestra vitalidad con el calor de la suya.

Si yo fuese digno de tener biógrafo, no me importaría gran cosa que pasase por alto alguno de los títulos que debo a la benevolencia de mis contemporáneos. Pero hay uno de que me siento avaro, y a cuya omisión no me resigno; ahí lo tenéis: «Fué grande amigo de Gabriel Maura». Conocerle, aquilatarle, graduar la magnitud de su figura, mucho más excepcional de lo que puedan imaginarse aún aquellos que se sintieron deslumbrados por el llamear bravío de su ingenio; saber que aquel ingenio, apenas cultivado, con ser tan admirable, no era más grande que su corazón; haber experimentado el nervio, la intensidad, el relieve con que el fermento humano palpitaba en aquel varón tan digno de este nombre, y saber que fuí amigo suyo, predilecto, es para mí, lo confieso, motivo de ufanía.

El fué el primero en compartir mis tribulaciones y mis alegrías, y en esas horas de incertidumbre en que esperamos la solución de algún problema vital, era yo, el interesado, quien tenía que calmar sus nervios excitados por la impaciencia.

Ah! Qué precioso bien la estimación firme y consciente de un hombre de ese temple, porque al sentir uno la amargura de que habla Kempis cuan-

do dice: «unas veces te dejará Dios, otras te perseguirá el prójimo, y lo que es peor, muchas veces te descontentarás de tí mismo y no serás aliviado ni confortado con ningún remedio ni consuelo»... entonces esa estimación interviene maternalmente para dulcificar la severidad de la autocritica y ampararnos contra el rigor de la propia conciencia.

Gabriel Maura, ya lo dije en el breve prólogo de AIGO-FORTS, es «un moderno de vigor antiguo, que produce ante todo la impresión de lo recio, de lo amplio, de lo granado; un ejemplar opuesto a esa desmedrada literatura de salón, cuyo carácter consiste en no tener ninguno. No diré si a mi juicio tiene o no categoría de genio, ni él me lo perdonaría, ni entiendo que sea lícito adelantarse a la posteridad para hacer semejantes afirmaciones... Pero no hay riesgo en afirmar a buena cuenta que tienen mucho de genial las facultades de Maura, y aún podemos añadir que si pasara como buena la clasificación de Juan Pablo, que llama *femeninos* a los genios de segundo grado, no sería dudoso el género a que pertenece la imaginación de Maura, bastante por sí sola para fecundar todo un harén de imaginaciones hembras. Precisamente sus engendros literarios traen el sello de la *masculinidad*, no exenta de cierta rudeza ni en modo alguno incompatible con esa delicadeza y esa gracia que no son el resultado del trabajo hábil, del *savoir faire*, ni siquiera del gusto refinado, sino expresión de la fuerza misma»...

«Gabriel Maura no ha gastado mucho tiempo en aquella oficina de las musas de que nos habla Leopardi, en la cual se ven

Gli strumenti dell' arte,
e i servigi diversi
a che ciascun di loro
s'adopra nel lavoro
delle prose e de' versi.

Pero ese estudio de la parte adjetiva, esa disciplina del arte, apenas le hace falta cuando se inspira de verdad. Surgen, entonces, los párrafos y las estrofas, fuertes y bien contruídos, como los cuartetos del canto *Avant*, que parecen bloques desbastados y labrados a pulso, con pocos, pero certeros y valientes golpes, sin que el excesivo pulimento amortigüe las ásperas y limpias aristas del granito... A veces no estaría de más un poco de lima; *ma il tempo*

manca, contestará el autor, y tendrá razón. Porque Maura es industrial desde la adolescencia, con la consiguiente esclavitud de las ocupaciones cotidianas. En medio de la prosa de estas ocupaciones *sintió en su frente el fresco beso de la invisible musa...* Escribió en esa letra inglesa peculiar de los escritorios de comercio, en horas hurtadas a la diaria labor, sus primeros ensayos; y en la amplitud y bizarría que en ellos campean, no obstante sus incorrecciones, revelóse el vuelo desigual del aguilucho, que naturalmente con el tiempo había de ser águila; pero el águila se ha sometido a la domesticidad, a la vida burguesa y oscura de las aves de corral, y ahí le tenéis, a la sombra del nativo campanario, sin levantar el vuelo más que muy de tarde en tarde, a ruego de algún editor de revista o almanaque.»

«Digo mal; no solamente cuando escribe hace alarde de sus alas espléndidas, sino a todas horas. El que sólo conoce a Maura por lo que ha escrito y publicado, no le conoce. Hay que verlo en el trato familiar, en la conversación de todos los días. Ya se sabe; donde está él, no falta la risa, el asombro ante sus estupendas ocurrencias... No es un ocurrente como tantos otros, improvisadores de chispas, retruécanos, menudos epigramas, no; improvisa imágenes, escenas, entremeses, decoraciones completas... Una palabra, un pormenor cualquiera hiere su cerebro, como Vulcano hirió con el hacha la cabeza de Júpiter, y brota... nada menos que Minerva completamente armada, o cosa parecida.»

Maura fué por encima de todo un poderoso artista. Pero fijémonos un poco en la significación de la palabra. El arte, antiguo como el hombre, nació mucho antes de existir eso que se llama pintura y escultura y música, mucho antes de investigarse los medios de expresión conocidos y clasificados; y seguramente vendrá día que se diversifique en nuevas ramas y se valga de formas e instrumentos que ahora no soñamos. Así, no realiza el tipo del artista genérico y esencial, el que nace con habilidad para versificar o pintar o esculpir o componer una romanza, o con ingenio algo más agudo que el común de los mortales; sino el que antes de especializarse en tal o cual esfera su vocación, las abarca todas en potencia. Es la encarnación viva y compleja de la unidad del arte. Es el que tiene bastante con un rasgo para reconstituir tal o cual imagen, todas las imágenes, individuales y colectivas, desde los vecinos de su pueblo, que él sabe cómo hablan y cómo viven, hasta

los grandes aspectos de la historia y la naturaleza. Es el que atisba el alma de las cosas, y dilata con el poder de su visión ubícua y penetrante los horizontes de la visión vulgar. Es el intérprete privilegiado del mundo y de la vida.

Este mundo en que vivimos no es el mismo para todos, porque ordinariamente se deforma en el espejo, mal azogado y turbio, que lleva cada uno de nosotros en su interior; y sólo en ese espejo maravilloso, la conciencia del artista, se refleja el mundo con la máxima claridad y exactitud que es dado a los hombres alcanzar. De manera que sin el auxilio del artista que nos precede en todas partes, linterna en mano, como un cicerone, sería más débil y confuso el alcance de nuestros sentidos espirituales.

De esta raza de artistas fué Gabriel Maura. Gran observador, en primer término; pero no de los que observan recogiendo trabajosamente y por oficio, datos para la descripción documentada, llámese novela, poema o inventario, sino de los que observan porque sí, espontáneamente, sin designio alguno, movidos de no sé qué sensualismo ilimitado de las cosas, de no sé qué íntima solidaridad social y humana, que imprime a cuanto les rodea el interés de un patrimonio de familia y les convierte en consanguíneos de todo el mundo.

Para no citar más que uno de sus artículos de costumbres: ¿Quién le enseñó aquellos rincones, aquellas escenas íntimas, palpitantes de verdad, aquel cúmulo de pormenores rápidamente prodigados en la vida y milagros de esas dos mujeres de abolengo celestinesco, que llamó *Ses Peparrines*, boceto de novela en que desfila una serie de pequeños personajes, tan familiares al autor como si hubiera transmigrado en el alma de cada uno? El pudo conocer de ciencia propia alguno de aquellos escondrijos; pero todos, no es posible; algo ha de haber de adivinación, qué sé yo, como si el autor tuviese a su servicio todo un cuerpo de duendes policíacos que se filtran por las paredes.

La intuición certera de la realidad y la ruda potencia imaginativa fueron sus dotes más salientes. No se desentendía de la realidad para lanzarse al desenfreno de fantasmogorías arbitrarias. Su imaginación relampaguea, electrificada por el sentimiento de lo real, y en la tierra firme de lo real se apoya, como un potro fogoso, para saltar con ímpetu más allá de los límites conocidos. Tiene además el instinto de la sobriedad de líneas, de la severidad arquitectónica, que preside la pompa bar-

bárica de su fantasía. Es algo así como un bárbaro que llega con los ojos llenos de palmeras y desiertos y esfinges y dromedarios y magnificencias orientales; pero pasa por Atenas y se asimila de una ojeada la esencia del mundo clásico, sin preocuparse de pulir las nativas asperezas. Hasta en el aspecto físico, el aire resuelto y contenido, los ojos pardos y vivaces, el correcto perfil, la tez morena, parecía revelarse un tipo de filiación helénica y africana.

La preparación escolar de Maura fué bien corta, como que no se propuso adquirir ningún título académico. Después, leyó algo por su cuenta, no mucho, que yo sepa; pero le bastó un baño de cultura, para que la savia de su pensamiento brotara en tallos de recia fibra, ya densamente floridos, ya grandes y espinosos como cactus. Dibujó, pintó, escribió. De sus caprichos de dibujante sólo sus íntimos conocen alguna improvisación, bastante a patentizar a qué alturas se hubiera levantado su personalidad con un poco de insistencia. El escritor, el poeta, en el período hartamente breve de su intermitente actividad, redújose a la mínima labor para dejarnos una impresión elegiaca: la impresión de una fuerza que se afirma con fulguraciones espléndidas, para encerrarse luego en una reserva irreductible. En los primeros vagidos de su musa, románticos y plañideros, palpita esta fuerza débilmente; poco después se hace notoria en trozos de lirismo vigoroso, en párrafos de ardiente causticidad, en estrofas y frases lapidarias; de piedra que ha sido lava, la hirviente lava que salta de lo profundo del sentimiento humano.

Probablemente habrá caído en manos de algunos de vosotros la colección de *La Dulzaina*, pequeño semanario de literatura, política, artes y costumbres. Sus fundadores, noveles periodistas, encargan para encabezarlo «una hermosa viñeta simbolizando la libertad». La viñeta no aparece hasta el número séptimo, pero en el número primero (18 de Octubre de 1868) se pregona ya resueltamente la fe revolucionaria: flor

de un día. El semanario no llegó a vivir un año, pero aquella fe tardó menos todavía en marchitarse. Verdad es que los tiernos redactores encarnaban para lo futuro los más opuestos temperamentos, desde el jacobino al ultramontano, como que fué milagro de cordialidad juvenil que no empezaran por arrojar el tintero a la cabeza. Entre aquellos mozos, náufragos de la ilusión, se destaca briosamente *Al-Majorí*, que no es otro que Gabriel Maura; y sin dificultad se le adivina en el derroche candoroso de su numen poético, en la manera de metaforizar y en la propensión al pesimismo, más imaginario que sentido. De todo hay, artículos políticos, según la retórica de entonces, amiga de la majestad togada; descripciones de tipos del país en que asoman ya las dotes de costumbrista y psicólogo; asuntos de gaceta que afectan el vuelo de la oda. Lástima de orquestación poética sobre motivos tales como *El último absolutista*, *Un demagogo de aldea* y otros por el estilo, en que el poeta, gran fantaseador y gran humorista, gustaba de darse a sí mismo en espectáculo cuadros de ampulosidad cómicamente heroica.

Otras graciosas muestras del *os magna sonaturum* volvemos a encontrar en los cantos *Glories mortes* y *Glories ressucitades*, homenaje a los antiguos *canés*. El trompetazo épico les despierta, escarban con sus dedos de caña las sepulturas, despliegan las mortajas a manera de alas de murciélago, y se ciernen sobre la muchedumbre del toril, como sombras de héroes ossiánicos, al son de los ladridos precursores del combate perruno.

En el período siguiente predominan las poesías en castellano, sin que el uso de un lenguaje que no era familiar a Gabriel amortigüe la tonalidad caliente de la expresión, a veces dura, nunca incolora ni desgarrada. Se caracteriza este período por las relaciones del poeta con D. Tomás Aguiló, su amigo y su primer maestro, romántico hasta la médula, espíritu flexible y más abierto

Goma, Ortopedia, Higiene

Cotons, glaces i benes

Braguers i faixes ventrals a mida

TUSELL GERMANS - Barcelona

Fàbriques: —

Goma i cel·lulosa.—Font honrada, 3

Apòsits antissèptics.—Vila Vilà, 89

Botigues i magatzems: —

● Ronda de Sant Pere, 2.—Fontanella, 20 ●

Enviem catàlegs a Farmàcies i Drogueries

que otros de su tiempo a todo linaje de novedades, con tal que naciesen al calor de la inspiración legítima; pero harto meticoloso en punto a disciplina prosódica para que sus escrúpulos conviniesen a las audacias de Maura. Tal vez le impuso cierto freno, cierta condensación y regularidad en la factura, que no le fueron nocivos, y le inclinó a la contemplación piadosa de paisajes, monumentos y tradiciones locales, preparándole de este modo a la fecundación del lenguaje materno, saludable y redentora en él como en todos, y con esto a producir lo más substancial y duradero de su cosecha literaria.

Me llevaría demasiado lejos recorrer esta producción y aun clasificarla en grupos. De cada uno de estos grupos se insertarán ejemplares en la nueva edición de AIGO-FORTS, aumentada con poesías de tonos y épocas diversos, desde *Avant*, admirable síntesis de la epopeya humana, representada por la peregrinación de Israel en busca de la tierra prometida, hasta el *scherzo* filosófico *Historia... natural*, donde una tribu de escarabajuelos, «bichos de traje negro y cuello de velludo», parodia las miserias de los hombres; desde *L'Espigolera*, gentil capullo femenino de rústico perfume, al romance *Quimeres*, de humorismo bizarro y original.

Tiene Gabriel Maura otra composición, *Dues arpes*, no ciertamente de las mejores, pero notable como testimonio de la fe, del entusiasmo, de la filial acogida que mereció en el alma del autor la expansión del catalanismo literario al extenderse a nuestra isla. Sea dicho por sí a los que discuten todavía—¡todavía!—cuál ha de ser la expresión poética de Mallorca, se les ocurre invocar presuntas opiniones eclécticas de Maura en apoyo de su desamor al lenguaje materno; a bien que, a mi juicio, este desamor no es otra cosa que desamor o indiferencia o incomprensión de la poesía misma, más claro, de la vida espiritual de nuestro pueblo, confinada en su verbo como único refugio. Se dirá tal vez: esta composición fué un tributo efímero a la musa floralesca; eco de un sentimiento que no arraigó en el ánimo del autor. Pues os daré otra prueba decisiva.

Siento abusar de los recuerdos personales; pero algo he de contaros de la primera entrevista con Gabriel, en que nació, hace lo menos cuarenta años, una amistad fraternal, para no entibiarse nunca. Mis ojos de adolescente le habían seguido desde lejos, y al cruzarme con él por la calle del Beato Alonso, más de una vez me volví a

mirarle, atraído por el prestigio de su persona y de su pluma. Escribí en Barcelona mi primer cuentecillo en verso; un compañero mío, Rafael Llobera, quiso enviarlo a su amigo Gabriel Maura. Este contestó en términos amables y efusivos, y por su iniciativa probé, por vez primera, la emoción de verme impreso. A mi llegada a Palma fuí a saludarle; llamé tímidamente a la puerta de aquel pequeño despacho, en el entresuelo de su casa, donde tantas veces habían de renovarse las horas de grata confianza. Recibíome con los brazos abiertos. Le estoy viendo todavía con la pequeña boina en la cabeza, la enérgica expresión suavizada por leve tinte de socarronería melancólica. Se vació todo entero; hizo el resumen de su vida literaria; definió a los demás con perspicacia y se juzgó a sí mismo casi con displicencia. Lamentó su falta de tiempo, de preparación y de ejercicio técnico; y volcó sin recato el cajón de sus papeles. Recuerdo un poema en octavas reales, *El Angel de la muerte*, versificado con infantil inexperiencia, pero de concepción grandiosa y pinceladas estupendas, que, por cierto, no sé lo qué habrá sido de él, porque no se encuentra entre sus manuscritos. Aludí a su poesía *Dues arpes*, donde se afirma que el habla de Ausias March y Lull y Muntaner es el lenguaje único del alma para nosotros. «Sí, ¿quién lo duda? contestó; eso no se discute. Lo sé por experiencia. En cierta ocasión, estaba yo sentado aquí, ante este bufete, dando vueltas a un asunto para desarrollarlo en castellano; todo eran trasudores y premiosidades: no salía. Dí de mano a las cuartillas con hastío; cogí otra; escribí casi con saña *L'Espigolera*, y brotó, como un chorro, a borbotones, la poesía, buena o mala, pero expresión fiel y directa de mi sentimiento».

Intervención de Gabriel Maura en la política. Juntos hemos convivido largos años en la misma agrupación, y mi amor a la paz no me impide sentir un poco de nostalgia por los días ya lejanos de juvenil efervescencia, en que Maura contribuyó a imprimir, entre nosotros, al juego de la política provincial, notas y caracteres más interesantes de los que suele ofrecer. Yo no

quisiera volver a los tiempos en que se imponía transformar el mapa de la política local, para dar ingreso a la fuerza latente que nosotros representábamos, encabritada contra la resistencia; y a los ataques de un lado respondían las represalias de otro. Yo no echo de menos, Dios me libre, la estridencia de ciertas luchas que extraviaban la política de sus naturales fines y amenazaban perturbar y emponzoñar la atmósfera social, convirtiendo en odios de casta los antagonismos de partido. Yo echo de menos el entusiasmo, no la pasión, que es al entusiasmo lo que el pábilo a la llama. Echo de menos el calor, la vida, el comentario, el cambio de impresiones, el interés por los problemas palpitantes de la vida local y nacional, el gusto de estar juntos, la vibración de los espíritus en torno del ideal común... ¡Cómo contribuiría Gabriel a mantener aquella vibración y animar, dramatizar la vida colectiva, con la presencia, con la pluma, con la palabra, con los juegos de mago de la fantasía, con la sensación de virilidad y firmeza que trascendía de su persona, algo así como la sensación de refrigerio que nos invade al abrigo de un roble!

Pero, Gabriel Maura ¿en realidad era político? El lo negaba. Que le dejaran tranquilo, decía. ¿Por qué habían de acudir a él en demanda de auxilio, electores, caciques, pretendientes? Nada sacarían de él. ¿Qué se habían figurado? Y sin embargo, ninguno salía de la casa de aquel hombre, que se pintaba inabordable, sin el apoyo apetecido. El no aceptó en su vida honores ni cargos públicos; él pudo serlo todo y no fué nada; él se desentendía de los medros; pero no dé los sinsabores y la actividad anónima. Jamás escatimó su intervención personal ni hurtó el cuerpo a las molestias y quebrantos, sobre todo en los días ásperos de contrariedad y de peligro; y mientras ayudaba a los amigos a escalar puestos y ganar galones, se quedaba de soldado de fila, en la sombra; pero sombra traslúcida, porque donde él estuviese, allí, a pesar suyo, fulguraba el foco de más potencia.

Decía Goethe, discurriendo sobre estética, que las *intenciones* de la natu-

Sastrería : LA EUROPEA : Plaça Sta. Agna, 24
i Capellans, 17.

:: ALTES NOVETATS ::
d'entretemps i estiu de les més importants fàbriques

PERFECCIO :: ECONOMIA :: PREU FIXE

raleza son siempre buenas, pero suele faltarle el conjunto de circunstancias que son menester para que la intención pueda realizarse perfectamente; por ejemplo: ¿cuántas condiciones favorables no se requieren para que entre tantas encinas como produce, se forme una bellamente caracterizada? Esta doctrina es aplicable a Maura en dos conceptos; primero, porque como hombre fué el acabado tipo que responde a la intención de la naturaleza; segundo, porque como artista no imitaba los ejemplares producidos, sino que penetraba en el laboratorio de la naturaleza, para sorprender sus leyes, sus secretos, sus intenciones.

La elevación de espíritu suple el tiempo y la distancia, suple las lecciones de la experiencia y la amarga medicina del desengaño, y hace innecesaria la posesión de las alturas para tenerlas en poco. Tal vez por eso, Gabriel Maura, con la mayor llaneza y naturalidad, renunció a la conquista segura de la gloria para ser un modesto ciudadano; y jamás una sombra de tristeza reveló que tal renuncia le pesase, ni su expansiva sociabilidad se resintió un momento de la desproporción entre su obscura vida y los brillantes destinos a que había vuelto voluntariamente la espalda. ¿Por qué no tuvo un poco de vanidad? Más nos hubiera valido. Gracias a ella le hubiera sobrevivido gran parte de los tesoros que malversaba en la conversación o dejaba evaporarse en silencio.

Escribió poco, escribió sin esfuerzo

y nunca pretendió salir de la minoridad literaria. Grande hubo de ser su pujanza para sobresalir a despecho de la disciplina con que aceptaba moldes y tutelas. ¿Habéis notado a alguno de estos hombres más altos que los demás, en una vivienda de techo bajo, como se encoge temeroso de topar con dinteles o lámparas colgantes, y lejos de protestar de la angostura del espacio, tiene el aire ruboroso de pedir perdón por haber crecido demasiado? Tal era Gabriel Maura, y si a veces, al coger la pluma, la agilidad no corresponde al vigor de su pensamiento, no es impericia o falta de aprendizaje, como él decía; es que se mueve en marcos harto reducidos para desplegar con desahogo la formidable envergadura de su mentalidad.

Si así no fuera ¡qué chiquituelos y canijos resultarían a su lado muchos que se pavonean como próceres de la república literaria, y probablemente al oír los apellidos del poeta se encogerían de hombros!... ¿Quién es Gabriel Maura? Nosotros, sí, le conocemos, y al contestar a esta pregunta, no pretendemos que se nos crea bajo nuestra palabra; pero tampoco nos hace falta la sanción ajena para afirmar, como afirmamos, rotundamente, la gran valía del artista y del hombre. El es para mí, como para otros, uno de los muertos que se llevaron consigo a la otra vida gran parte de la luz que iluminaba la nuestra.

JOAN ALCOVER

dels dos cerdans, els d'aquí i els d'allà, no era la pròpia política, sinó la de Madrid o la de París; com els vestits, les robes confeccionades de basar havien substituïts els trajes típics; les cançons de la terra a ço que's canta en el cafè-concert o en les peces de *gènero chico*, etc. etc.

La manca d'espiritualitat, de pensament propi transcendeix a tots els actes de la vida. Fixem-nos no més, en la part econòmica i veurem com el progrés realitzat, ha sigut un progrés per força, o com deiem més enrera, sense direcció pròpia, obligat per les circumstàncies.

El progrés agro-pecuari s'ha desenrotllat en aquesta forma: Un pagès ha abonat químicament el camp i ha obtingut un vint per cent sobre la producció normal. Els pagesos veïns de primer han dubtat del seny del pagès innovador, se n'han burlat, i, al notar els efectes de la cullita ho han tingut per casualitat. Sols, al cap de repetir-se el fet tres o quatre vegades, els pagesos desconfiats, amb dubtes encara, han empleat el adob químic. Amb el bestiar ha passat cosa idèntica. La millora de races s'ha fet per la diferència del preu obtingut entre'ls productes de raça indígina i els fills dels reproductors importats.

No ha sigut la idea de millora ço que ha impulsat els cerdans a renovar els procediments de producció, sinó el mòbil d'una major ganancia, és a dir, una necessitat econòmica. Emperò, observi's, que la producció agro-pecuària de Cerdanya és desordenada, que no produeix un tipus definit de blat, de trufes, de cavalls, de vaques, el qual comprova una vegada més la falta d'una direcció autòctona, l'absència d'un pensament propi, la no existència d'agents de continuïtat.

Cal esmentar una excepció. Tots els cerdans regoneixen com el més intel·ligent de tots els agricultors, En Carbonell, de Gorguja. I a fé que entre el dit senyor i quasi la totalitat del agricultors cerdans hi ha bona diferència: mentre els uns dubten i copien i de les coses no més ne saben els efectes, En Carbonell és entusiasta, estima l'Agricultura, estudia quin dels procediments serà el més adequat a les exigències de la producció agro-pecuària de la comarca i n'investiga, al mateix temps, les causes. Fou En Carbonell, de Gorguja, el primer qui's preocupà per a la substitució de la raça cavallar per la pererona; ell qui importà vaques suïces i qui implantà una fàbrica de mantega i de formatges. A casa llur hi han estat les primeres màquines agrícoles i és el seu mas un veritable laboratori experimental. Si algun dia aneu a can Carbonell, al entrar al mas veureu, en pedra picada, una inscripció que recorda l'incendi i restauració que hi hagué en el mas. I aquella inscripció mireu-us-la bé, — car és la única que en llengua catalana hi ha en tot Cerdanya.

Coincidència?

I, ca! No és coincidència, no. Jo creuria que si un *estat natural* s'ha perdut per manca de cultura, aquest estat natural, tant sols per la cultura pot recobrar-se.

V

La Raça

Jo crec en la Raça i en les races. Els cerdans, bocí de la nostra Raça, per més que se hagin disfressat, encara inconscientment se'ls coneix.

La descatalanització de Cerdanya

IV

Les causes essencials de descatalanització.

Tot el que s'ha explicat, no és prou, al nostre entendre, per a produir l'absència de pensament i sentiment català dintre un grup de la Raça.

La descatalanització de Cerdanya, no hauria arribat al punt on se troba, si hagués donat qualques personalitats que haurien obrat com estimulants de consciència racial, o bé si Cerdanya hagués tingut la sort de que s'hi haguessin criat una dotzena de propietaris, de famílies burgeses, qui són en les comarques on existeixen vera continuïtat i representació vivent de l'espiritualitat de la Raça amb la variant pròpia, filla de la manera d'ésser de la comarca.

I com si la no existència d'aquest nombre de famílies qui donen to, no signés prou perquè la comarca resultés propícia a qualsevol influència que hi vingués a raure, un altre factor encara, senyalat crec jo, per En Prat de la Riba, en la *Nacionalitat catalana*, ço és, que el Catalanisme parteix del centre

(Barcelona) a la perifèria, i és Cerdanya de les comarques més apartades, i per consegüent sotmesa a la llei enunciada pel dit il·lustre patrici.

Jo penso que el poble és, en certa manera, el receptacle on viu més llarga vida la idea que hi llença una personalitat; el poble està, en certa manera, en perpetua necessitat de assimilar idees, de portar-les al corrent de la vida, i, incapaç ell de crear, i per altra part en necessitat d'haver-ne, les primeres idees que li porten, no implica la procedència, les accepta i les viu.

No havent-hi, doncs, a Cerdanya, persones que produeïssin idees, els cerdans han pres les que fins aquí han arribat, i per altre costat, no existint aquella dotzena de famílies qui són continuïtat, les idees estranyes no han trobat cap mena de resistència, i per tant ha sigut més fàcil introduir-les a la vida corrent, produint un estat d'artificialitat, de renúncia a la cosa llur.

Ja hem vist com la llengua catalana no era considerada com la parla pròpia, més aviat com una impedimenta a ésser més francesos o més espanyols; com la política

Fins ridícol seria tractar de caràcters etnogràfics diferencials entre'ls cerdans d'Espanya i els cerdans de França i negar ensem la comunitat racial amb la resta de Catalunya.

Doncs, si hi ha quelcòm o el més que persisteix, que malgrat els agents d'alteració racial que hem estudiat, no han pogut ésser borrats, la descatalanització serà tant sols parcial, o millor dit superficial.

Jo penso que si fos possible fer gravitar a Cerdanya les mateixes causes que l'han descatalanitzat, però en sentit contrari, es a dir catalanes, la recatalanització no costaria ni la desena part que ha costat la modificació de llur manera natural d'ésser.

Quan més se particularitza la vida cerdana, quant més s'endinsa en sa naturalesa, més fermes i segurs apareixen els signes de catalanitat. Les influències exteriors són en veritat eficaces, emperò ha de passar molt de temps i l'actuació destructora i de substitució ha de ésser quasi permanent per desfer el cúmul d'interessos que la Raça ha anat criant i que a la llarga esdevenen el caràcter i el determini de llurs accions.

Puigcerdà pel cerdans d'un i altre costat és la vila, el centre, la capital de Cerdanya, talment com abans del Tractat del Pirineus. Es a Puigcerdà on setmanalment se fa el mercat i on els cerdans se reuneixen, realitzen les operacions comercials i enraonen les seves coses. Les festes ordinàries i extraordinàries de Puigcerdà són les festes de tota la Cerdanya i en aquests aplecs setmanals o anuals la ratlla hispano-francesa sembla que desapareix, que per un moment la comunitat de raça prevalgui sobre les influències exòtiques i les divisions artificials. Debades s'ha intentat *capitalitzar* un poble de la Cerdanya francesa per fer-hi el mercat i portar les festes d'estiu fora de Puigcerdà, que tot ha sigut inútil. Se dirà, potser, que l'esmentat no és pas un argument adequat a la tesi que defensem, però jo mantindré que sí i en son apoi repetiré el mateix, però engrandit.

L'especial producció agro-pecuària de Cerdanya reclama gran activitat durant els quatre mesos d'estiu, mentre que els vuit mesos restants són d'escassíssim treball. Aquest fet motiva que a entrada d'hivern bona part de la població cerdana se'n vagi cap a buscar feina en altres indrets, i els cerdans marxen tots a Barcelona, on se lloquen, principalment en les vaqueries i can-saladeries.

Perquè els cerdans van tots a Barcelona? Se compendria que així fos per als cerdans d'Espanya, car, els cerdans francesos tenen més aprop o a poca diferència Perpinyà, Narbona, Marsella, i no obstant, per cada cerdà que va a passar l'hivern o a establir-se França endintre, n'hi han cinquanta qui van a Barcelona.

Ademés, cal tenir en compte que les vies de comunicació són més fàcils cap a França que a Espanya, que els cerdans francesos són extremadament patrioters, que el qui emigra no és el propietari, sinó el jornalier i que en les susdites poblacions franceses el jornal és el mateix que el que's paga a Barcelona, i no obstant.

L'atracció de la petita i de la gran capital és evident. Puigcerdà aplega tots els cerdans, i és a Barcelona que van quan marxen de Cerdanya.

Per altra part, els cerdans que viuen fora de Cerdanya, majorment els que s'han adinerat, els seus fills perden completament la disfrega de la descatalanització, i, és aquest un fet tant general que podríem apuntar dotzenes de noms. Amb el diner es pot adquirir cultura i amb la cultura s'adquireix naturalitat, o si's vol, la distinció entre un aliment esperitual assimilable, sanítos o un aliment estrany, quasi sempre nociu.

Així, doncs, tenim, que Puigcerdà i Barcelona exerceixen per als cerdans una atracció inconscient, i per als cerdans conscients, l'atracció l'exerceix Catalunya, entesa a la manera d'un criteri catalanista.

Es de suposar i serà indubtablement una realitat que la major riquesa de la comarca

iniciada farà uns quinze anys amb motiu de la puja del bestiar, amb la vinguda del tren, (d'aquí a quatre anys) augmenti encara més la riquesa, i forçosament la riquesa, en part, se convertirà en cultura.

I llavors, ço que avui són casos particulars de recatalanització esdevindrà la gran majoria, la totalitat. Segurament, que en cada pagès hi haurà un Carbonell, es a dir, una consciència en l'acció i una resistència al tribut de l'exòtic.

En el transcurs d'aquest treball, deiem de personalitats. Pot ser si Cerdanya hagués produït molts hòmens que mereixessin tal dictat no haurien hagut d'escriure's semblants coses. Cert que són fills de Cerdanya alguns hòmens il·lustres, però al meu entendre no n'hi ha hagut cap que en mèrit avantatgés a En Dionís Puig, l'home de la *dinàmica atmosfèrica*. I En Dionís Puig, aquest savi, honra de la Raça, perteneix o simpatitza fortament amb un dels dos grans partits catalanistes.

Com el cas d'En Carbonell, el d'En Dionís Puig serà també coincidència?

Coincidència, jo crec que no. Llei.

M. ROSSELL I VILA

Puigcerdà, abril, 1913.

De la premsa

El Professor Forster Watson a Valencia

La sort em donà a conèixer l'eminent professor d'educació del *University College* de Gales, d'Aberystwyth, poc abans d'arribar a Valencia. Havíem viatjat junts en un mateix departament del tren des de Barcelona, i durant tot el trajecte no havia conseguit reduir la *fortalesa* de la seva personalitat, amb tot i els repetits atacs als quals m'havia instat una vivíssima curiositat. Perfectament correcte, britànic al fi, m'havia contestat sempre amb monosíl·labs poc encoratjadors. No obstant, en plena horta, contemplant el prodigi de la Natura valenciana, el meu company de viatge no va poder contenir per més temps son entusiasme i començà a parlar-me amb breus interjeccions. Allavors la seva fredor primitiva esdevingué càlida afabilitat, sobretot al enterar-se que el *Spaniard* qui li parlava no sols coneixia la seva

obra, sinó així mateix una part del seu treball considerable.

* *

Aquells qui segueixen amb interès el moviment pedagògic que s'està desenvolupant a l'Anglaterra i que té en el *Board of Education* l'orgue admirable de la seva expressió jurídica, coneixen, en efecte, el valor i la significació intel·lectual del professor Forster Watson. Ses obres: «*The English Grammar Schools: their methods and curricula up to 1666*»; «*Tudor school Boy Life The Beginnings of the Teaching of Modern Subjects in England*» el col·loquen, indubtablement, en un lloc preminent entre els moderns historiadors anglesos de la Pedagogia.

Es comprèn, doncs, amb aquests antecedents, que havia d'ésser per a mi una tasca molt agradosa retre els homenatges de l'hospitalitat a foraster tant insigne. I per més que per la meua part

JOIERIA * PLATERIA * RELLOTGERIA

CABRÉ

RAMBLA DEL CENTRE, N.º 30

Garantia absoluta en tots els objectes ♦ Economia en els preus

coneixia ben poc aquesta capital, comptava fundadament amb que no havia de trobar cap dificultat que'm privés de complir airovement la meua missió de *cicerone* voluntari. Tal fou. En la Biblioteca Universitaria, en el Capítol Catedral, en el Museu, en l'Arxiu Municipal, arreu trobà Mr. Watson, sols per la seva qualitat de professor estranger, el mellor i més cordial acolliment.

**

Apart de la petita *adventure* que significa sempre per a tot bon anglès un viatge per Espanya, l'objecte primordial del professor Watson al visitar aqueixa ciutat, era veure amb els seus propis ulls el lloc on havia nascut i s'havia format el gran filòsof Joan Lluís Vives. Volia tenir la visió directa e insubstituïble de l'ambient que modelà aquella intel·ligència portentosa, per poder així, penetrar mellor el sentit íntim de les seves obres.

Per assolir-ho no escatimà el més petit esforç: visità la casa on Vives nasqué, cercà la pila on fou batejat, s'enterà de l'organització, funcionament dels *Estudis* an aquella època, refeu els vells carrers desapareguts vegé tots els seus retrats, etc... I era curiós veure la fruïció amb la qual passava tots els dematins pel mercat de la Llotja que imaginava esser el mateix que Vives cita en els seus *Diàlegs*. Aquest mercat—em deia—val més que tots els Museus i no podia anomenar-lo sens aplicar-li el qualificatiu de *Wonderful*.

**

El professor Watson té actualment en curs la publicació, en l'impremta de l'Universitat de Cambridge — que estrany hi sona a la nostra orella això d'impremta de l'Universitat!—una obra amb el títol següent: *Lluís Vives on education*. En ella es sostenen, amb l'aparell d'erudició que és de suposar, coneixent sos anteriors treballs, diverses tesis sobre l'obra del gran pensador valencià, que forçosament han de desvetllar el més viu interès de tots aquells que es preocupen de la tradició intel·lectual de nostra patria. Per al professor d'Aberystwyth—encara ens sembla sentir les seves entusiastes paraules—l'Europa culta ha fet una gran injustícia a

la memoria de Lluís Vives. Erasme, Budé, (Budaens) i Vives foren considerats per llurs contemporanis com iniciadors del Renaixement fóra d'Itàlia. Es indubtable que Erasme fou el més gran propagandista de les idees i del esperit del Renaixement; no pot duptar se tampoc que Budé, amb son *Comentari Lingual Graecæ* guanyà merescudament el títol de mellor helenista del seu temps; però és igualment incontestable que al escriure Lluís Vives la seva magna obra *De Tridientis Disciplinis* va col·locar-se d'un vol per damunt de tots els seus contemporanis com a pensador en teoria i a la pràctica educativa. La *De Disciplinis*, constitueix la més gran i comprensiva obra pedagògica del Renaixement. Ademés, *In Pseudo dialecticus*, finíssima diatriba contra el formalisme escolàstic, sa *De Iimitiis, Lectis et Laudibus Philosphine*, potser la primera obra moderna sobre historia de la filologia, sa *Institutione Ferminæ Christianæ* que marca perfectament una transició en l'ideal educatiu de la dona etc., etc., fan de nostre filòsof l'iniciador de no poques qüestions que es discuteixen encara amb els mateixos termes amb que ell va plantejar-les. Finalment, per si ço exposat no fos encara suficient, Lluís Vives fou el primer en formular l'axioma fonamental de la moderna metodologia didàctica, o sigui el de que l'ensenyança de la llengua materna ha de constituir la basa de tots els estudis.

No's cregui, però, que l'obra de *Lluís Vives on education*, obeeixi pura i senzillament al desig romàntic de rehabilitar la memoria d'un gran home. Amb l'estudi de les obres de Lluís Vives, el professor Forster Watson ha reconstituït d'un modo sorprenent la vida escolar anglesa en els temps dels Tudor. Aportant així una col·laboració preciosa a l'història dels mètodes de ensenyança i de llurs resultats, historia que, encara que en sos començos, poseeix ja una documentació prou rica per a nodrir una Pedagogia veritablement seria i útil.

**

De bona gana continuariem exposant les ensenyances recollides de llavis del sabi professor anglès si no tinguéssim por d'esser massa extensos. Un esperit

subtil com el seu, nodrit d'humanitats i saturat de *humour*—la gracia mediterrània i nòrdica a l'ensem—per força havia de reaccionar d'una manera originalíssima davant de les múltiples i desconcertantes manifestacions de la vida valenciana. tant accentuades en aqueixes últimes festes de Pasqua. Però en l'impossibilitat de donar, anque només sigui un resum, de les brillants manifestacions de son excepcional ingeni, ens limitarem, a l'acabar, recordant una frase seva a propòsit de punts concrets de la nostra organització d'ensenyança. El professor Watson no podia comprendre de cap manera com en nostra segona ensenyança s'estudiïn tant sols dos cursos de llatí i cap de grec; així com tampoc sabia explicar-se com era possible aprendre aquella última assignatura amb sols dos cursos mermats en la Facultat de Lletres. Però on la seva estranyesa arribava al comble de la meravella, era al considerar que a Espanya no hi havia segona ensenyança per a la dona. *It is a pity. It is a pity...* repetia sense poder avenir-se'n.

Que aquestes paraules es clavin en l'esperit dels qui tenen la missió sagrada de vetllar pel progrés de nostra ensenyança pública, com les porta clavades en el seu, des de que va escoltar-les, el qui això escriu.

E. JARDÍ

De «Les Provincies».

En Bernat Metge i les seves obres

S'ha dit que la literatura catalana és una literatura mig-èval, i és veritat si per això s'entén que la seva més esplèndida florida tingué lloc en l'edat mitjana, i que l'esperit d'aquesta edat informa la producció de la inmensa majoria de nostres clàssics. Alguns n'hi ha, però, que són ben acostats a nostra manera de comprendre i de sentir; són els que anuncien el Renaixement: En Bernat Metge i l'Anselm Turmeda.

A l'estudi del primer he consagrat una llarga serie de mesos, i fruit d'aquestes investigacions—sense finir encara—són les meves conferencies de 1 i 8 de març a l'Ateneu, de les quals, obli-

MOSAICHS • E • F • ESCOFET & C

Paviments
* Unifas *

Barcelona

Ronda Sant
* Pere 8 *

gat pels bons amics d'aquesta Revista vinc a donar-ne un petit esboç.

Es En Bernat Metge un dels autors que més estudis ha provocat i dels quals més edicions n'han sortit a llum; la seva bibliografia és considerable, però això, lluny de fressar el camí a les noves recerques, la entorpeix per les fontisques apreciacions de que ha sigut objecte per la majoria de sos crítics. Per ara i tant, lo més recomenable—al que personalment no hi vulgui investigar—és atendre's als serens judicis d'En Milà i Fontanals en quant a les obres poètiques, i al pròleg d'En Miquel i Planas en la seva edició popular del *Somni*, lo millor per a tot hom que no estigui acostumat a llegir, amb les incorreccions de l'època, els antics textos.

En Farinelli feia En Bernat Metge parent dels Medici; En Miquel i Planas el cregué expòsit. Un i altra se equivocaren: En Bernat Metge era ben català de raça i jatsia que orfe de pare desde sa infantesa, el veiem aparèixer després, ja major d'edat, en documents públics amb la seva mare Agnès esposa en segones nupcies del protonotari i home de lletres En Ferrer Sayol, traductor al català de l'*Ars Rustica* de Pal·ladi.

En març de 1376 En Bernat Metge servia ja com *escrivà de manament* en la tresoreria del duc de Girona En Joan, primogènit i futur successor de Pere III el del *Punyalet*. Li testimonià aquell la seva benevolença i la seva confiança amb repetides donacions—interessant una de 1379, per raó del primer matrimoni d'En Metge—i amb delicades missions. Una d'aquestes fou la de cobrar en els regnes d'Aragó i València les quantitats, per *maridatge*, concedides a l'infant Joan: indicis de que no havia correspost degudament a la confiança en ell depositada, foren, ben segur, la causa de que'l vegem processat i fora de la cort en 1381, quan escrigué el *Libre de Fortuna e Prudencia*, llarguíssim poema en *noves rimades* (apariats enneasíl·labs) en el qual tracta de consolar-se amb vanas consideracions filosòques.

O el procés no seguí avant, o en ell fou reconeguda la innocència d'En Metge: el fet és que sos comptes foren aprovats, i que des de l'any 1382 fins a la mort de Pere III en 1386, el veiem constantment al servei del Primogènit, de qui'n reb continus favors—com l'escribania de les apel·lacions del Senat—i nombroses gratificacions pecuniaries, ademés del sou mensual que li era degut per sos càrrecs.

Al entronitzar-se Joan I, altra volta és processat En Bernat Metge, a instancia del procurador reial del fisc, i allunyat per segona vegada de la cort, amb més lleure del que la vida cortesana li deixava, traduí la *Historia de Valter e Griselda*, la darrera de les cent novel·letes del *Decamerone*; però En Metge la dugué al català des del llatí en que Petrarca havia posat l'original italià del Boccaccio.

Tampoc fou llarga la nova separació d'En Metge de la cort, perquè en 1388 apareix secretari del rei, càrrec en que devia romandre fins a 1396. Durant aquesta serie d'anys els favors reials van succeint-se cada vegada majors i mes espessos; és nomenat també secretari i procurador particular de la reina, a la qual acompanya constantment; se'l delega per a formar part d'ambaixades i serveix d'intermediari entre la corona i el Concell Municipal de Barcelona. En 1399 contrau segon matrimoni.

Poc abans de morir el rei Joan I, a instancies del poble representat per les grans ciutats de la monarquia—Barcelona i València principalment—és mogut procés contra'ls oficials de la cort, als quals donaven els ciutadans la culpa de la mala administració reial. En Bernat Metge és nomenat perquè en concepte d'escribà actúi en el tribunal delegat a l'efecte, però, encara no era mort el rei, que ja havia passat a la categoria de reu.

Constituit el Consell de Regencia mentre s'esperava la vinguda del nou rei, és quant més hagueren de témer els processats com *mals concellers* del difunt; però Martí l'*Humà* arribà prou a temps de sobresseir els processos o fallar los en favor dels inculpats. Lliure ja En Metge en 1398, llavors és quan hagué de compendre el *Somni*, el millor joiell de la prosa catalana.

En 1401 i 1402 En Bernat Metge, *ciutadà honrat* de Barcelona, era del Concell de Cent, formant part d'una comissió de dotze prohoms encarregada, junt amb els Consellers, de diverses tasques, entre les quals alguns projectes econòmics, que ell fou l'encarregat de redactar.

Des de 1403 torna En Metge al servei del rei Martí, de qui n'era secretari major i l'home de confiança en tots els actes de govern, com ho proven les cartes dels Jurats de València i del Governador General d'Aragó que li són dirigides perquè inclini el rei a determinades solucions o donat li gracies per les que a la seva influencia atribueixen. Particularment interessant és la gestió d'En Metge en els darrers temps d'aquest regnat: firmats per ells són quasi tots els documents motivats per l'afer de la incògnita successió, i especialment tots els que a la lloctinencia del comte Jaume d'Urgell se refereixen.

Amb la mort del rei Martí s'extingixen les noticies documentals d'En Metge. No se'l veu més a la cort; son càrrec era de personalíssima confiança i no podia conservar-lo al costat de la nova dinastia, d'un rei que li era desconegut, i que de terres castellanés ja's portava el seu secretari. Però és que tampoc se'l troba en la documentació de l'arxiu Municipal, el qual fa creure o que no sobrevisqué molt al rei Martí—a la mort d'aquest tindria En Metge uns 60 anys—o que's retirà completament a la vida privada.

Tot-hom convé que En Metge és un dels grans escriptors catalans, però no ha faltat qui ha vist en ell també un notabilíssim filòsof, revelat en el primer diàleg del *somni*; això, en mon concepte no és admissible. Les idees filosòfiques que exposa en Bernat Metge no tenen res d'original: on ha semblant preludejar Descartes—separat el món de la quantitat del món de l'esperit—no s'allunya de la tradició escolàstica i tradueix Casiodor; on se l'ha vist assentar inexorablement la plenitud funcional de l'ànima avençant-se de molts segles a la filosofia moderna, copia el *Agustí del Liber de Spiritu et Anima* i les *Etimologies* de Sant Isidor; on se l'ha imitat per En Sibiude, és que imita En Ramón Llull. Ademés En Metge exposa en son diàleg dugues doctrines contraries: espiritualista catòlica, escolàstica la una, materialista l'altra; i no pot dir-se que cap d'elles reflexi son pensar. Al contrari, tot fa creure que En Metge era un escèptic, en el sentit modern de la paraula en la seva obra diu i repeteix al debatre's alguna qüestió filosòfica, quan aquesta s'enlaira per damunt de l'experiencia dels sentits, que sols fa fe pot donar-ne solució; per altra banda ses mateixes obres—el *Libre d'Amonestaments* al cap d'elles—demostran que en religió era absolutament descregut, que de fe no'n tenia.

En lo que excel·leix En Bernat Metge és en la seua precisió de llenguatge, en la seva fidelitat d'expositor; lo qual és un gran mèrit, quan el català no tenia encara altra plasmació filosòfica que la

"URANIA"

Visible • Práctica • Sólida

Veleu-la abans d'adquirir cap altra marca i la adoptareu
Agent general a Espanya **J. ROVIRA**
Series, 619.-BARCELONA.- (vora del Passeig de Gracia)

donada per Ramón Llull, considerable, però apropiada no més que al seu personalíssim sistema.

Les principals fonts filosòfiques del *Somni* son: Ciceró (*Iuseulona, I*), *Cassiodor (De Anima)*, pseudo-Agustí (*L. de Spiritu et Anima*), St. Tomàs (*Contra Gentiles*) i Ramón Llull (*L. de Anima Rationali*). La manera de dur la discussió i d'explicar les demostracions és ben escolàstica, arribant en certs moments a tal ergotisme que fa pensar si el sofista ha cedit el lloc a l'irònic. Perquè realment—i aquest és un nou punt de contacte entre En Metge i En Turmeda—ell és un gran irònic, un irònic suau, però, sense megalomanies trascendents, que subratlla no més la banda ridícula dels dits i fets de cada dia.

En Bernat Metge, a mon parer, si bé fonament impregnat encara de cultura mig eval és ja—el primer a Catalunya—un home del Renaixement. Fins a l'aparició d'aquest, pot dir-se que l'Occident Europeu fluctua entre l'ardent caritativa fè de Sant Francesc i el criminal blasfem satanisme de Raoul de Cambrai. No's troba el punt central: l'apoteigma de Protàgores ningú sab repetir-lo. Ha passat l'hora tràgica del dubte de la fè; cal el moment reconfortant del dubte de la raó. El desequilibri té de produir-se fatalment en la consciència humana si en l'altar d'on n'ha tret el dogma vol venerar-hi el silogisme. Adelar de Bath, Roger Bacon i especialment els avèrroistes, formulen el triomf de raó; però call'arribada joiosa del Boccaccio i el primer renaixement d'Itàlia perquè els insensibles a l'efusió mística, fugint de la grolleria materialista no vagin a caure—com modernament—en el més glacial racionalisme; perquè l'home que no ha

volgut esser esclau de realitats trascendents no vagi a esser-ho d'il·lusions per son intel·lecte engendrades.

No és el mèrit d'En Bernat Metge, doncs, el d'un filòsof capficat en les altes especulacions psicològiques, sinó el de l'introduïdor—conscient o inconscient—en nostra terra d'aquest *sentit humanista* que fa l'home àrbitre del món, tot i dubtar, complaent-se en el dubte, l'eficàcia de sos medis, de valorament. La glòria d'En Bernat Metge és l'haver registrat—sentint-lo o no sentint-lo—el batec del temps: la vida, el seny venent la raó, amb un triomf que no ha tingut encara son Petrarca.

L. NICOLAU D'OLWER

De la «Revista Escolar Catalana».

Société Internationale pour le développement de l'Enseignement Commercial

Objecte:

Fomentar les relacions entre els professors i personal interessat en la ensenyança comercial dels diferents països. Publicació d'una revista trimestral informativa de la organització de la ensenyança del Comerç a totes les nacions, i amb bibliografia d'obres de ciències comercials. Organització de Cursos Internacionals d'Expansió Comercial.

Cursos en preparació:

VII—Budapest, del 11 al 30 d'Agost 1913 (en combinació amb el X Congrés Internacional d'ensenyança comercial).
VIII—Barcelona, Juliol 1914.

Quota social:

Poden ser membres de la *Société Internationale* els professors de comerç, els estudiants, els comerciants i altres persones que simpatitzin amb l'objecte d'aquella, el mateix que les Escoles, Corporacions, Societats, etc.

Quota individual: 3 francs l'any

» colectiva: 12 » »

La inscripció dona dret a rebre gratuïtament la Revista trimestral i a gaudir d'avantatges per a l'adquisició de les obres publicades per la Socié.

Per inscriure's

Cal dirigir-se al Sr. D. B. Amengual, Secretari de la Cambra de Comerç de Barcelona, o a D. R. Rucabado, a la redacció de CATALUNYA.

La Setmana Política

Amb gran concurrència i gran nombre de adhesions de personalitats i corporacions se celebrà el dia 27 a Tarragona la Diada Regionalista.

Fou celebradíssima la conferència den Cambó a un teatre d'aquella ciutat; heu's-en-aquí en extracte els seus principals conceptes:

No venim aquí contra ningú, sinó en favor de un ideal, disposats a treballar amb veritable esperit de sacrifici encara que aquest ens hagi de portar a recullir una gran cullita d'injúries.

Arrencant d'aquí, tractà de l'actuació de la Lliga, que no és un casino ni una agrupació de casinos, sinó una escola política.

Senyalà la situació de la Lliga en la política espanyola i feu notar com, amb tot i haver estat sovint criticada pels seus enemics, ha pogut veure com aquests mateixos enemics havien d'acabar per donar-li la raó, emmatllant li sovint els procediments que abans li havien criticat. I és que la Lliga Regionalista treballa sempre segons la realitat del moment, procurant adaptar-la a l'ideal de demà.

Tingué frases per a provar la necessitat d'intervenir en la política general espanyola a base del reconeixement de l'actual forma de govern, de l'actual dinastia i del Rei actual, mentres no ho sigui com no és la reialesa cap obstacle per a l'ideal que perseguim.

Parlà a seguit del projecte de llei de Mancomunitats, fent-ne ràpidament tota la història i afirmant que les Mancomunitats han de ser el principi de la transformació total de la política espanyola, car de no ser-ho no foren res o molt poca cosa.

Espanya—digué—té un Rei i un gran poble; entre aquest poble i el Rei hi ha un buid, un desert; doncs aquest buid s'ha d'omplir amb un teixit de carn viva que ara no hi és, per manca d'una política d'opinió que respongui a una realitat.

S'extengué en consideracions sobre la necessitat de governs de concentració, afirmant que, contra ço que creuen alguns, cal començar per aquests abans que per modificar el còs electoral, perquè els actuals partits ne tenen el monopoli i el tindran mentres subsisteixin.

Acabà tractant del paper que correspon a Espanya en la política internacional, fent veure els perills a que poden dur-la la política d'isolament i de la necessitat de tenir un exèrcit ben organitzat i la corresponent marina, a fi de pendre possessió del lloc que ens correspon entre'ls estats europeus, si no volem perdre fins el que ocupem ara en el Mediterrani.

Després tingué lloc un dinar de 300 cuberts. Als brindis parlaren En Pere Muntanya, En Magrinyà, de la Lliga Regionalista de Reus, en Banús, redactor de «La Veu del Camp» de Reus, En Mestres i Noé, de Tortosa, En Selva, del setmanari «Patria» de Valls, En Moragas, de la «Associació Catalana» de Valls, En Nadal, secretari de la Lliga Regionalista de Tarragona, En Figueres, de la Joventut Nacionalista de Barcelona, En Ventosa, en nom dels regionalistes procedents de la Unió Democràtica Nacionalista, En Vicens Estrem, de Falset, En Claveria de Gandesa, i el president de la Lliga Regionalista de Tarragona, D. Antoni Albalfull, el qual feu una sinceració completa de la seva vida política. En Cambó resumí els discursos, en un de molt eloqüent del qual retallem els paràgrafs següents:

La festa d'avui ha d'esser per a que tots prenguéu plena consciència de les propies forces. Tinc ia seguretat de que'ls que heu vingut dels diferents pobles sentíau fonament els nostres ideals i seguíau confosos en la nostra actuació, però vos creieu que estaveu sols per aquestes comarques, i avui al venir aquí heu d'haver adquirit la convicció de que no esteu sols, de que sou molts. Vos endureu d'aquesta festa una impressió de força fraternal que val molt i que pesa molt; de que queda constituïda a Tarragona una Lliga Regionalista forta i potent; integrada per un jovent entusiasta i pel concurs efusiu que li donen els que procedents de l'Unió Democràtica Nacionalista, han entrat al Regionalisme, i además pel president, senyor Albalfull, que vos acaba de parlar amb el cor a la mà com un home digne.

El que l'Albalfull vingui d'un altre camp no ha d'inspirar-nos cap rezel, sinó simpaties. Nosaltres mai hem volgut exercir cap monopoli en la nostra actuació política; ¿quina major satisfacció que de fóra vinguin nous companys a col·laborar en la nostra tasca? En situació semblant se trobà l'Albert Rusiñol, que, procedent del camp liberal, passà a ocupar un lloc eminent entre nosaltres, i mai ens hem arrepenit d'haver admès la seva valiosa cooperació, ans al contrari, ens hem enorgullit de comptar entre nosaltres a tant excels patriota i tan digníssim company.

Jo me'n alegro que'l president de la Lliga Regionalista de Tarragona hagi sigut de partit polític diferent del nostre, perquè això indica força d'atracció de la Lliga Regionalista. En els demés partits polítics s'hi ascendeix per escalafó, però el regionalista no és un «cos tancat», sinó que recull arreu els seus homes, siguin d'on siguin, amb tal que siguin honrats.

Jo vos recomano, regionalistes d'aquestes comarques tarragonines, que no vos cregueu que vosaltres sols sou tots els regionalistes; penseu que tots els catalans són els socis futurs de les nostres Lligues Regionalistes. Jo vos demano que vos considereu els primers en els devers i darrers en les ventatges i que seguidament estudiéu els moviments de opinió per a donar-hi el vostre concurs. A Tarragona s'hi ha plantejat, s'hi ha

fet el moviment popular per a la supressió dels consums; doncs, tots vosaltres cal que hi doneu la vostra cooperació.

Regionalistes de Tarragona, penseu que l'acte d'avui no és el coronament d'una obra, sinó que és el fonament. A treballar per a l'expansió de l'ideal, per a reconquerir aqueixes comarques per a completar la Catalunya, per a que arrodoneixin el patrimoni espiritual de Catalunya, aquestes comarques que tant injustament eren per alguns considerades com anti-catalanes.

Que'ls de Reus ocupin el seu lloc que per sa excel·lència mereixen; que'ls de Montblanc s'acoblin a l'entorn de entusiastes companys que allí hi tenim; que'ls de Tortosa s'agrupin a l'entorn de mestres, el veterà catalanista: que els de Roquetes segueixin an en Martí Miralles, que amb sos estudis sobre'l Dret tant ha fet per Catalunya; que els de Falsset segueixin a l'entusiasta Vicens Estrem i que s'ajuntin amb els de Gandesa pera millor reeixir en la seva actuació. Tots a una organiseu, coordineu totes les forces de que pogueu disposar, que mai com ara el treball per Catalunya és necessari. I tots al enseris, vosaltres i nosaltres, demà ens trobarem en la acció especial de Catalunya en el problema de les Mancomunitats i en la intervenció i en l'actuació de la política general espanyola.

Els homes que hagin de dirigir aqueixa intervenció els és necessària, indispensable un gran escalf procedent de l'opinió pública de Catalunya, sostenint sempre la puresa dels nostres ideals i la seva actuació, el dia que un català s'integri en el Govern de la nació, sa intervenció serà cotisada per les forces de Catalunya que el segueixin (grans aplaudiments), per a que puguin governar ben catalanament sense perdre la seva significació.

S'ha de procurar que'l Govern d'Espanya no sigui una cosa xorca, sinó que vingui animat, integrat per totes les característiques regionals, i el govern que això tingui serà un govern d'Espanya. (Aplaudiments).

A Espanya hi ha uns partits que no són ni d'aragonesos, ni d'andalusos, ni de catalans, ni gallegos; s'ha de destruir aqueixa carcassa de la vella política per a que'n resorgeixi la veritable Espanya. Espanya serà governada a la espanyola quan el conjunt del Govern sigui caracteritzat pel sentir de Catalunya, d'Aragó, d'Andalusia i de Castella, que és cosa distinta de lo que fins ara s'ha cregut. (Grans aplaudiments).

Aquesta convergència de tot lo natural i

viu farà una Espanya forta, i en aquesta nova concepció de l'Espanya, Catalunya hi ha de tenir la participació que per sos esforços es mereix.

—En Cambó en una interview amb un redactor de «El Mundo» ha fet les declaracions següents, que per la llur importància creiem que és del cas copiar aquí:

«Crec en la conveniència, en la necessitat de que Espanya surti de l'aïllament en que ha viscut fins ara.

Aquest aïllament ens ha sigut funest sempre. Per ell pogueren els Estats Units fer-nos objecte de la seva agressió; per ell és possible que se'ns exclueixi ara de la conferència europea projectada per a resoldre els problemes derivats de la rescent guerra balkànica. Per al nostre prestigi té una importància tant gran que en la meua opinió seria un veritable triomf del Govern lograr, fent valer totes les influències i amistats internacionals amb que compta, la participació d'Espanya en aquesta conferència; i pel contrari, constituiria un enorme fracàs diplomàtic, quelcom com l'anul·lació de la seva personalitat internacional, la seva exclusió.

Crec que Espanya deu intervenir en aquesta conferència, amb el títol de potència europea, ja que les potències que van a reunir-se tracten de resoldre'ls problemes més urgents en nom d'Europa.

Es cert que Espanya no fou signatària del tractat de Berlín, però també ho és que'l tractat de Berlín ha quedat desfet a conseqüència de la guerra contra Turquia.

Per altra part, observi vostè que les qüestions derivades d'aquesta lluita van a solucionar-se ressuscitant el principi de les nacionalitats: an ell s'acull Austria per a la delimitació d'Albania: an ell s'acullen búlgars, serbis i grecs, tots els beligerants, al formular les seves reivindicacions.

Doncs bé, Espanya és precisament la nació neutral en la lluita que té més nacionals a la Turquia europea: no sols jueus de raça espanyola, que són compatriotes nostres per son origen i per la seva llengua, sinó jueus nacionalitzats, inscrits en els nostres registres consulars i jurídicament tan espanyols com els de la península.

Si França, Austria, Rússia, Alemanya, Itàlia i Anglaterra intervenen en nom d'Europa, invocant el principi de la nacionalitat, ¿com pot prescindir-se d'Espanya, això és, del país que en els territoris el repartiment definitiu i l'organització jurídica dels quals va a determinar-se, té més nacionals que cada una d'elles?

—Diu vostè que Espanya deu sortir de l'aïllament. ¿Amb quines nacions deu entendre's o aliar-se i en quins termes?

—Aquesta qüestió es planteja sempre com si no hi hagués altres solucions que les d'entrar a la Triple Aliança, o a la Triple Entente en tot cas.

Aquestes coses són una mica més complexes. Les aliances solen pactar-se en consideració a problemes concrets i no per fer cara a totes les qüestions que puguin suscitar-se en la vida d'una nació. De la Triple Aliança, per exemple, estaven excluits els problemes del Mediterrani. En tot lo referent al Mediterrani, Itàlia procedeix amb independència dels seus compromisos amb la Triple Aliança i en intel·ligència amb Anglaterra; la seva aliança amb Alemanya i Austria correspon als problemes continentals; la rivalitat germano-eslava i la rivalitat franco-alemanya.

Les relacions de les potències de la Triple Entente ofereixen la mateixa o major complexitat; de diferent naturalesa i alcanç són les de França i Rússia que les d'ambdues nacions amb Anglaterra.

Tot això demostra la possibilitat de que Espanya solament s'alii, no amb grups de nacions, sinó amb nacions simplement, sense que entre dues nacions de diferents grups internacionals hi hagi incompatibilitat per aliar-se amb nosaltres respecte a una qüestió determinada.

—¿Quina finalitat deu tenir l'aliança que Espanya intenti?

—Ademés d'aquell augment de prestigi de que abans he parlat, el manteniment de la integritat territorial i del «statu quo» del Mediterrani.

—Apart de les alteracions possibles pel domini de la costa oriental, ¿quin perill existeix per a nosaltres en el Mediterrani?

—La possibilitat de que en una guerra marítima ens expol·lin de les Balears.

—Per assegurar-nos contra aquest perill, ¿amb quines nacions devem aliar-nos?

—Amb les que estiguin interessades com nosaltres en el manteniment del «statu quo» en el Mediterrani: amb Anglaterra, decididament; amb França, en segon lloc, procurant, per lo que al Mediterrani es refereix, entendre'ns també amb Itàlia i amb Grècia, que a conseqüència del nou repartiment de l'arxipèlag ha augmentat la seva importància de nació mediterrània, considerablement.

Una aliança amb França no podria fer-se extensiva a la col·laboració del nostre exèrcit en una guerra contra Alemanya.

—EMPRESA DE POMPES FÚNEBRES—

LA EGIPCIA

SOCIETAT ANÒNIMA

La més important d'Espanya-20 sucursals amb telèfon-Central: Pelayo, 44, telèf. 1,113 ♦ Economia, Veritat en els preus

Important: La Egipcia es la única funeraria que posseeix Cambra de Desinfecció, no servint cap artefacte que no sia previament desinfectat. —NOTA: Acurat i ràpid servei tant a la Capital com a fóra.

Com don Gabriel Maura ha dit, nosaltres devem abstenir-nos de tota intervenció en la política continental.

Es possible que l'aliança amb Anglaterra ens imposi l'obligació d'augmentar nostres forces navals, però l'augment, o millor dit, la creació d'una flota de guerra, és indispensable en nostra existència nacional, i per lo tant, àdhuc sense aquesta aliança, seria de tot punt necessari construir-la.

Si existeix ja una convenció naval hispano anglesa deu esser tant vaga, tant poc comprometedora, que sols així se explica el fet de que s'hagi tractat sense consultar als quefes de les oposicions.

Jo no'n tinc coneixement oficiós d'això.

La nostra aliança, doncs, deurà tenir una finalitat purament defensiva.

Tot lo que's parla de compensacions territorials me sembla una fantasia perillosa.

Crec que l'aliança amb Anglaterra i França exerciria alguna influència en la vida econòmica del nostre país, però sols en forma de concurs financier.

Econòmicament les nacions poden dividir-se en dos grupus: les que tenen més diner que negocis, i per consegüent exporten diner, i les que tenen més negocis que diner i, naturalment, el necessiten.

Espanya està en l'últim cas.

França i Anglaterra són les dues úniques nacions d'Europa que's troben en el primer; per lo tant tot lo que contribueixi a aproximar-nos an elles facilitarà la colocació dels seus capitals en el nostre país i l'augment de la riquesa nacional.

Per a que vegi vosté fins a quin punt és

eficaç en l'ordre financier l'acció dels governs vaig a referir dos fets:

El primer ocorregué quan l'alta banca francesa, aprofitant una crisi econòmica italiana, l lensà al món valors d'aquesta nació i originà una baixa que estigué a punt de originar un desastre.

En Crispi, allavors va exigir an en Bismark el concurs dels financiers alemanys, i per ordre del canceller el Banc Nacional Germànic comensà a comprar els valors italians.

Això va aplacar el pànic que s'havia aponderat dels mercats bursàtils.

El segon fet té relació a Espanya.

Durant l'estiu de 1911, quan el Govern espanyol disposà la ocupació d'Alcàzar i Larache, immediatament després del cop de Agadir, se cregué que Espanya obrava de acord amb Alemanya.

Per aquells dies estava jo a París.

L'alta banca francesa estava decidida a l lensar al mercat els valors espanyols i a tancar els seus comptes a nostres banquers.

El president del Consell M. Caillaux, per qui jo ho vaig saber, evità que aquest propòsit se consumés, però tingué que prometre i així se cumplí, que no's cotisaria a la Borsa de París cap valor espanyol nou.

La Setmana Cultural

—En el Palau de Belles Arts s'ha celebrat una sessió de conferències sobre «La Ciutat jardí».

RON BACARDI

Foren els conferenciants els senyors Montoliu (Cebrià), Falqués i Busquets, presidint l'acte, en delegació de l'Ajuntament, el regidor senyor Pich, i ademés els senyors Rahola i Lladó i Vallès.

El senador senyor Rahola donà detallat compte del viatge realitzat pels senyors Falqués, Busquets i Montoliu.

Aquest donà el primer la seva conferència titulada «La economia de la ciutat jardí», disertant llargament sobre les cooperatives i les cases barates, tenint frases d'alt elogi per a les dugues institucions.

El senyor Busquets disertà sobre «La disposició arquitectònica de les ciutats jardí angleses», tema interessantíssim que fou il·lustrat amb projeccions lluminoses de projectes, plànols i vistes.

Disertà sobre el mateix tema l'arquitecte senyor Falqués, convencent a la concurrència de la bondat de la institució, que segurament arribarà a casa nostra.

Per a il·lustrar més la concurrència, a les parets de la sala hi havia una veritable exposició de plànols i fotografies de ciutats-jardí angleses i se repartiren fulles convidant a una excursió d'estudi a Anglaterra que's realitzarà el mes d'agost i quals despeses seràn de 500 pessetes.

—En la «Academia Granados» ha donat un concert el famós pianista alsacià Eduard Risler amb el següent programa: «Sonata appassionata» Beethoven, «Estudis sinfònics» Schumann, «Goyescas» Granados, «Vallée d'Obermann», «Estudi en re bemol» i «Polonesa», Liszt.

— Camiseria
i Corbateria

— Boqueria - 32

:: BARCELONA ::

ESPECIALITAT —
en CAMISES a MIDA

GRAN BARATURA
— de PREUS

AIGUES MINERALS NATURALS
 de la
SOCIETAT ANÓNIMA
VICHY CATALÁN

Aigues hipertermals, de temperatura 60°, alcalines, bicarbonat-sòdiques. Sense rival pel **reumatisme**, la **diabetes** i les afeccions del **estómac**, **fetge**, **melsa**. Aquestes aigues, de reputació universal, no mes es venen embotellades i les botelles duen tots els distintius ab el nom de la **Societat Anònima Vichy Catalán**. Cridèem la atenció dels consumidors, i molt particularment dels malalts, per tal que no es deixin sorprendre admitint com idèntiques a les nostres aigues d'altres artificials que s'ofereixen en aquest mercat amb noms de fonts imaginaries que no mes son marques de fàbrica i no fonts de origen.

DE VENTA EN TODAS PARTES

Administració: RAMBLA de les FLORS - 18-ent.º

VIUDA DE
JOSEP RIBAS

MOBILIARIS DE LUXE
 EN ESTILS CLÁSSICS I MODERNS

INTERIORS COMPLETS

SECCIÓ COMERCIAL
 MOBILIARIS
 EXTRAORDINARIAMENT BARATOS

METAL-LISTERIA * LÁMPARAS

OBJECTES D'ART

PARQUETS PLEGABLES (PATENTATS)

Despatx: Plaça de Catalunya, 7
 Magatzems i Obradors: Consell de Cent, núm. 327

LA HISPANO SUIÇA
 Fàbrica de Automòbils Espanyola

Obradors a Barcelona:
 Carretera de Ribas, 279
 (SAGRERA)
 Telèfon 8.250

Telegramas i Telefonemes
 Automòbils - BARCELONA

Sucursal a França:
 Levallois Perret
 (PARIS)

Chassis de turisme de 12/15, 15/20, 30/40 y 45 HP. Els mes ràpits i els mes econòmics de essència i neumàtics.

Chassis per ómnibus i camions, 15/20 y 30/40 HP. Pera transport de passatgers, servei de col·legis i d'hotels i ambulancies sanitaries.

Per transports de 1 1/2, i de 3 tonelades i servei de correus.

Grupes marins, de 6, 15 i 30 HP.

Per canots de recreu, transports de passatgers, serveis de pràctics de ports salvament de náufregs i auxiliars de barco de pesca.

Obra nova

(Publicació de la Lliga Regionalista)

LES MANCOMUNITATS

Antecedents

La Mancomunitat Catalana
 Lley de Mancomunitats

Preu: 50 cèntims

De venda en les llibreries y quioscs

AGUA MINERO : MEDICINAL
 NATURAL : PURGANTE

RUBINAT-LLORACH

Recomendada por las Academias de Medicina de Paris y Barcelona, etc., etc.

DIPLOMAS Y MEDALLAS DE ORO

PURGANTE SIN RIVAL EN EL MUNDO

Combate eficazmente la constipación pertinaz del vientre, infartos crónicos del hígado y bazo, obstrucciones viscerales, desórdenes funcionales del estómago e intestinos, calenturas, depósitos biliosos, calenturas tifoideas, congestiones cerebrales, afecciones herpéticas, fiebre amarilla, escrófulas, obesidad (gordura); NO EXIGE REGIMEN NINGUNO.—Como garantía de legitimidad, xigir siempre en cada frasco la firma y rúbrica del Dr. Llorach, con el esudo encarnado y etiqueta amarilla. Desconfiar de imitaciones y substituciones.

— VENDESE EN FARMACIAS, DROGUERIAS Y DEPÓSITOS DE AGUAS MINERALES —
 Administración: Calle Cortes, 648 - BARCELONA

Madre debe estar en su casa sin una botella de agua Rubinat-Llorach